

Torsdagen den 20 februari

Kl. 12.00–15.26

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 30 januari justerades.

§ 2 Anmälan om ersättare

Förste vice talmannen anmälde att *Stina Larsson* (C) skulle tjänstgöra som ersättare för *Kristina Yngwe* (C) under tiden för hennes ledighet den 7 april–29 november.

§ 3 Anmälan om faktapromemoria

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:
2019/20:FPM17 Framtidskonferensen *COM(2020) 27* till utrikesutskottet

§ 4 Svar på interpellation 2019/20:289 om behoven av polisiär kontroll av olaglig taxitrafik

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Mattias Karlsson i Luleå har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att ge polisen ett tydligare uppdrag att motverka olaglig taxiverksamhet och bättre resurser för att kontrollera och beivra dessa brott.

Jag vill understryka att all taxiverksamhet ska bedrivas enligt gällande bestämmelser och att det är allvarligt att det förekommer brottslig verksamhet. Den svarta ekonomin undanhåller skatteintäkter, snedvrider konkurrensen och riskerar att finansiera kriminell verksamhet.

Enligt taxitrafiklagen är det straffbart att köra taxi om föraren saknar taxiförarlegitimation eller inte har rätt att tillfälligt utöva taxiföraryrket. Det är också straffbart att anlita en sådan förare. Det är även straffbart om taxitrafik bedrivs utan ett tillstånd.

Det är flera myndigheter som har ett ansvar när det gäller kontroll och tillsyn av taxiverksamhet. Myndigheternas uppdrag skiljer sig åt, men för att komma till rätta med fusk krävs att de samarbetar.

Regeringens utbyggnad av Polismyndigheten fortgår. Antalet anställda i myndigheten har ökat med omkring 3 500 på väg mot målet 10 000 fler till 2024. Årligen genomför Polismyndigheten många kontroller av trafik, taxitrafik och övrig yrkesmässig trafik i hela landet. Problematiken kring olaglig taxiverksamhet är känd men för den saken inte lätt att uppdaga. I de fall Polismyndigheten misstänker sådan brottslighet påbörjas en utredning, men det kan i många fall vara svårt att komma till lagföring.

Regeringen har under senare år fattat en rad beslut för att främja sund konkurrens inom taxinäringen och motverka fusk. Det är även viktigt att stärka kontrollen av reglerna. Regeringen har därför gett en särskild utredare i uppdrag att stärka kontrollverksamheten av bland annat taxitrafik. Utredaren ska föreslå förbättrande åtgärder och ta fram ett förslag om en samlad organisationsform för kontrollverksamheten. Utredningen ska slutredovisa sitt uppdrag senast den 1 mars 2021.

Anf. 2 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka inrikesministern för svaret.

Ministern uppger att det är flera myndigheter som har ansvaret när det gäller kontroll och tillsyn av taxiverksamhet, och det stämmer. Transportstyrelsen har ett tillsynsansvar, och Skatteverket arbetar med kontroll av efterlevnaden av det skatterättsliga regelverket. Men grunden för deras arbete ligger i att det finns en polisiär närvaro ute i verkligheten.

Redan i betänkandet *Ekonomisk brottslighet inom taxinäringen*, som Utredningen om taxinäringen presenterade 2004, konstaterade dåvarande Rikspolisstyrelsen att det krävs ”stora insatser från rättsväsendets sida för att beivra svarttaxiverksamheten”. Man pekade även på behovet av samverkan med bland annat Försäkringskassan och arbetslöshetskassorna.

Frågan är om detta 16 år senare är implementerat. Har vi effektiv tillsyn? Sker samverkan i tillräcklig grad för att komma till rätta med problemen? De problem vi ser inom taxinäringen i dag indikerar att så inte är fallet.

Det behövs större polisiär närvaro på fältet för att polisen och övriga myndigheter ska kunna utföra tillsyn och kontroll som i fråga om effektivitet och omfång skapar förutsättningar för sund konkurrens i branschen. Utan poliser med kunskap och erfarenhet av branschen som arbetar ute på fältet kan inte effektiv kontroll utföras.

I regleringsbrevet för Transportstyrelsen, Polismyndigheten och Skatteverket nämns taxi inte en enda gång och inget om vikten av kontroll, samverkan och tillsyn inom just taxinäringen. Det säger en del om regeringens bedömning av hur högt prioriterat detta är. Om inte regeringen pekar ut detta som ett prioriterat område är det inte förvånande att myndigheterna inte agerar. Det krävs en tydligare prioritering.

Utredningen uttryckte att det måste ”skapas en känsla inom näringen att den som bryter mot gällande bestämmelser riskerar att avslöjas och bestraffas”. Tyvärr tycks inte situationen vara sådan i dag. Om inte myndigheterna, i synnerhet polisen, ges i uppdrag att prioritera frågan kommer detta sannolikt inte att förändras.

Slutligen skulle jag vilja fråga ministern om den utredning han tog upp i sitt svar, den som tillsatts avseende kontrollverksamheten inom yrkestrafiken. I direktiven till den utredningen framgår det inte att illegal taxi, det vill säga svarttaxi, omfattas av utredarens uppdrag. Är det ministerns uppfattning att utredningen ska omfatta kontrollen av illegal taxi?

Anf. 3 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag börjar med den sista frågan. Ja, det är min bestämda uppfattning.

Vi har tillsatt en utredning som ska se över kontrollverksamheten av yrkestrafiken på väg, bland annat kontrollverksamheten av taxitrafik. Ska man sköta den kontrollen måste man också kontrollera det som inte är taxi-verksamhet, det vill säga få bukt med de problem som finns med svart-taxiverksamhet i Sverige.

Utredaren ska bland annat föreslå åtgärder som kan handla om nya arbets sätt, effektivare användning av tekniska möjligheter, ökad myndighetssamordning och mer informationsutbyte. Det kan handla om flera myndigheters arbete i detta. Det är en viktig del i att ta ett helhetsgrepp om detta men också skapa en effektivare kontrollfunktion för yrkestrafiken i Sverige. Detta är bara ett led i vad regeringen har gjort för att skapa ordning och reda på vägarna i Sverige men också i Europa.

Polisen har en viktig roll i detta. Jag blir ändå lite nyfiken på vad interpellanten menar att polisen borde göra mer.

Det är klart att polisen gör kontroller i dag. Men om man inte har andra sätt att komma åt den här näringen än bara polisiär utredning och spaning tror jag att det blir ett ganska verkningslöst arbete, för i dag är lagstiftningen i princip uppbyggd så att det inte räcker med att polisen misstänker någon form av svarttaxiverksamhet. Man måste nästan se betalningen, och i det här fallet är varken taxiföraren eller kunden benägen att hjälpa till eller bistå i arbetet. På något sätt måste man säkra bevis på en transaktion, vilket är ganska komplicerat. Det går att göra när man har riktiga bevis och ser att det är vanligt förekommande. Då kan man lyckas med det. Men vi måste fundera på hur systemet ser ut. Vilka övriga kontrollfunktioner har vi? Vilka andra larmsignaler finns det?

Därför vill jag berömma Skattemyndigheten, som nu har tagit initiativ till att granska olaglig taxiverksamhet i sociala medier. Det finns ju ganska stora Facebookgrupper och annat som i dag bjuder in till svarttaxiverksamhet. Jag är inte säker på att alla som deltar i grupperna är fullt medvetna om att det är det de gör, men ändå. Då finns det ganska snabba sätt att komma åt intäktsströmmar men också möjligheter att besluta om höjd skatt och skattetillägg och i grövre fall anmäla skattebrott. Vi måste komma åt olagligheten på flera olika sätt.

Anledningen till att jag ställde frågan om polisens möjligheter var att jag blev glad av att få den här interpellationen från Moderaterna. Jag har nämligen uppfattat att ni har drivit debatten åt ett annat håll. Senast vi diskuterade delningsekonomi motionerade ni om att ni ville främja delningsekonomi i taxibranschen: ”I syfte att underlätta för fler att köra taxi bör digitalisering och delningsekonomi släppas in i branschen.” Jag har inte hört någon taxiföreträdare säga att det låter som en toppenidé för att komma åt svarttaxiverksamheten.

Om vi menar allvar med att lösa den här problematiken måste vi också vara tydliga med att det är just den här typen av tjänster som i dag används för svarttaxiverksamhet i Sverige. Ska vi komma åt den brottsligheten måste vi se till att de seriösa taxiägarna – som ju är majoriteten av alla taxiägare i Sverige och som försöker sköta sig, betala skatt och följa regelverk – inte stöts undan eller konkurreras ut av olagliga initiativ vid sidan av.

Jag är beredd att se till att polisen fortsätter att växa med mer resurser, även om jag tycker att polisen i första hand själv ska besluta om hur resurser och verksamhet ska prioriteras. Skatteverket gör sin granskning av in-ternet. Vi har också policygruppen, som inte minst taxibranschen själv har tagit initiativ till tillsammans med flera myndigheter för att jobba med frågan. Vi har dessutom utredningen.

Anf. 4 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Jag vill först och främst tacka för tydliggörandet av att ministern anser att den utredning som nu pågår också ska omfatta kontrollen av illegal taxi.

Sedan tror jag att det handlar om att polisen kan få ett nationellt uppdrag. Vi har exempel på att polisen har gjort nedslag och verkligen fokuserat på att komma åt illegal taxi. Där lyckas man varje gång. Man har varit oerhört framgångsrik när man gjort dessa ansatser att prioritera. Jag tror att det är viktigt att polisen kan få ett nationellt uppdrag att prioritera detta, som är så oerhört viktigt.

Den svenska taxibranschen har under lång tid hotats av denna osunda konkurrens till följd av fusk med skatter och bidrag. Detta har i hög grad präglat konkurrensvillkoren på marknaden men även den allmänna bilden av taxibranschen som sådan.

Ett offensivt arbete mot gamla former av svarttaxi och den snabba utvecklingen av sociala medier har gjort att den illegala taxin har hittat nya vägar att möta sina kunder. Kontakterna mellan förare och kund har flyttat till grupper i sociala medier, och uppgörelser om betalning sker via mobiltelefoner.

Utvecklingen av svarttaxi är ett allvarligt hot mot den seriösa taxinäringen. Särskilt på mindre och medelstora orter har seriösa taxiföretag allt svårare att överleva i dag på grund av konkurrensen från svarttaxi via bland annat sociala medier. Detta är särskilt allvarligt för taxinäringen då den präglas av små marginaler och höga kostnader i form av skatter och avgifter.

Förutom att svarttaxi leder till förödande konsekvenser för seriösa taxiföretag innebär företeelsen att skatter och avgifter inte betalas in, vilket drabbar all offentligt finansierad verksamhet. En utbredd acceptans för och användning av svarttaxi kan bidra till att minska förtroendet för skattesystemet som helhet.

I detta sammanhang är det självklart viktigt, för att inte säga nödvändigt, med insatser och samverkan från alla inblandade myndigheter. Jag tror att en väg är att granska ekonomin hos dessa individer eller företag, men det påverkar inte det faktum att frågan också måste hanteras som en polisiär angelägenhet. Det kommer att krävas polisiära insatser för att få bukt med problemet, och frågan kvarstår: Vad gör regeringen för att säkerställa att polisen arbetar med detta prioriterade område?

Anf. 5 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det viktigaste vi gör när det gäller polisen är att vi bygger ut den kraftfullt. Vi fortsätter den utbyggnad som har lett till att vi har ungefär 3 500 fler anställda i dag än när vi började utbyggnaden. Vi är på väg mot 10 000. De senaste två åren har vi fått 700 fler poliser i Sverige, och antalet kommer att fortsätta att växa varje halvår framöver. Detta kommer att märkas mest på landsbygden när det kommer fler människor i blå uniform som kan avlasta och göra de insatser som man inte riktigt har prioriterat eller hunnit med.

Som inrikesminister är jag däremot ganska noga med att inte hela tiden gå in och avgöra vad polisen ska jobba med. Jag förväntar mig att polisen gör sitt jobb och inriktar sig på till exempel organiserad brottslighet. Sådan här illegal taxiverksamhet kan i stor utsträckning ha inslag av organiserad brottslighet. Det rör sig om stora summor pengar. Den slår också ut vita branscher. Jag tror att polisen oftast är bäst lämpad att avgöra vilken typ av brott som ska prioriteras och när.

Vid sidan av satsningen på polisen fortsätter regeringen att göra stora insatser för att få ordning och reda i branschen. Skatteverkets granskning är intressant, liksom utredningen om kontrollverksamheten.

Jag tror också att det finns ett annat politiskt ansvar – här har våra partier tyvärr inte alltid samma uppfattning. Det handlar om upphandling av taxiverksamhet, vilket är en enormt viktig bas för seriös taxiverksamhet. Vårt parti har ofta drivit kravet på kollektivavtal vid upphandling så att vi höjer nivån och kontrollen i branschen och inte låter de mindre seriösa taxiföretagen åka snålskjuts med hjälp av skattepengar och offentlig upphandling. Detta är en otroligt viktig fråga när det gäller att långsiktigt styra sektorn åt rätt håll.

Jag vill ställa en fråga innan interpellationsdebatten är slut: Vad menar Moderaterna med att ni tycker att det är viktigt att delningsekonomin släpps in i taxibranschen? Jag tycker att man verkligen ska fundera på om det är det klokaste sättet att möta denna utveckling. Det är klart att digitala appar används. Det finns ju inte ett taxibolag där man inte kan boka sin taxi via internet eller olika tekniska tjänster. Det är bra; det underlättar för alla att göra rätt i dessa sammanhang. Men kan du förklara vad Moderaterna menar måste utvecklas just när det gäller delningsekonomin och taxibranschen? Jag ser enorma risker med att släppa ytterligare på detta utan att ha en riktigt bra idé om vad det ska innebära.

Anf. 6 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Jag tror att inrikesministern nu försöker ge sken av att taxi-chaufförer som inte har kollektivavtal men är seriösa i övrigt och har yrkestillstånd inte betalar skatter eller har tillstånd för att bedriva yrkes- eller persontrafik, eller att delningsekonomin per definition skulle handla om detta. Det är att uttrycka sig oerhört klumpigt. Vi talar om olaglig taxiverksamhet, där man inte över huvud taget följer några regler eller betalar några skatter eller avgifter.

Konkurrensen från svarttaxi skadar därmed inte bara den enskilde taxi-chaufförens möjlighet att försörja sig utan drabbar också tillgången till skolskjuts, färdtjänst och anropsstyrd kollektivtrafik eftersom färre seriösa taxiföretag överlever. Dessa taxiföretags hela existens bygger på intäkter från såväl upphandlade samhällsbetalda resor som vanliga taxiresor.

En sund och hållbar taxibransch är viktig för att hela Sverige ska ha god tillgång till mobilitet. Detta gäller särskilt där utbudet av annan kollektivtrafik är svagt. För många äldre som av olika skäl inte har möjlighet att ha egen bil utan måste ha taxi eller samhällsbetalda taxiresor är detta en förutsättning för ett fungerande liv.

Men även där det finns kollektivtrafik är taxi viktig som möjliggörare för att ta sig till och från den storskaliga kollektivtrafikens noder. Att den svarta ekonomin tillåts fortleva på bekostnad av seriösa taxiföretag är ett allvarligt hot mot hela näringen.

Anf. 7 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag vill börja med det sista. Vi delar verkligen bilden att en oseriös taxisektor utmanar de seriösa taxiåkarna. De betalar inte skatt och följer inte reglerna, och de konkurrerar ut företag som är väldigt viktiga på orten för att näringsliv och samhällstjänster ska fungera. Taxiverksamhet är i Sverige en viktig del av transportsektorn.

Detta är inte ett område som vi skäms för. Det här har vi verkligen börjat styra upp. Hela transportsektorn var vilda västern. Det fanns en ohemul tro på att marknaden på egen hand och utan kontroll eller regler skulle lösa transportsektorns problem. Detta ledde till att vi flaggade ut stora delar av svensk transportindustri. De liberala tankarna om att det inte behövdes kontroll på detta område var ett misstag.

Vi bygger ut polisen. Skatteverket kontrollerar detta. Vi har en utredning om hur man bättre ska kontrollera att det råder ordning och reda i hela transportsektorn. Vi tar detta på väldigt stort allvar.

Jag vill dock verkligen varna taxibranschen, för jag hörde inte några goda argument för varför delningsekonomin ska släppas in i taxibranschen. På vilket sätt ska en seriös taxiägare utnyttja delningsekonomin? Då använder man väl taxitjänster, inte delningstjänster. Detta tror jag att Moderaterna måste tänka igenom om man inte vill slå undan benen ytterligare för seriösa taxiåkare runt om i Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellation 2019/20:300 om bistånd som styrmedel för stärkt återvändande

Anf. 8 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Maria Malmer Stenergard har frågat mig om jag avser att ställa krav på mottagarländer av bistånd att ta emot dem av sina medborgare som ska utvisas ur Sverige om de även i fortsättningen vill få svenskt bistånd.

Låt oss påminna oss om att det främsta målet för svenskt internationellt utvecklingssamarbete, så som fastlagt av riksdagen, är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Regeringen anser att stöd i huvudsak ska gå till de minst utvecklade länderna, där fattigdomen är som mest utbredd. I oberoende granskningar, till exempel av OECD-Dac, anses det svenska utvecklingssamar-

betet hålla världsklass, och Sverige beröms för att vara en skicklig, resultatnriktad och effektiv biståndsaktör.

Det svenska utvecklingsarbetet är dock inte generellt utan villkor. Tvärtom står regeringen genom vårt internationella utvecklingsarbete tydligt upp för rättighetsfrågor och värnar konsekvent biståndspolitiska principer. Svenskt bistånd utgår från värderingar som är grundläggande för det svenska statskicket – demokrati, grundläggande fri- och rättigheter, öppenhet och transparens – och värnar om lokalt ägarskap.

Regeringen agerar när utvecklingen går åt fel håll. I budgetpropositionen 2020 anges uttryckligen att som utgångspunkt ska stödet till staten minska vid en negativ utveckling vad gäller mänskliga rättigheter och demokrati.

Mot bakgrund av den negativa utvecklingen beträffande respekten för mänskliga rättigheter och demokratiskt utrymme beslutade regeringen exempelvis nyligen att minska biståndet till Tanzania. Sverige kommer i stället att arbeta mer selektivt med den tanzaniska staten inom områden där det krävs för att göra skillnad för de allra fattigaste. Samtidigt ökar vi stödet till det civila samhället och privata aktörer för att kunna stärka den demokratiska utvecklingen.

Jag vill också påminna om att den största delen av det svenska bilaterala biståndet inte är så kallat stat-till-stat-stöd utan går till aktörer och samarbeten utanför staten.

Mot denna bakgrund anser regeringen att ett generellt krav om återtagande av medborgare för att ett samarbetsland fortsatt ska få svenskt bistånd varken är ändamålsenligt eller utgör ett effektivt utvecklingsarbete.

Avslutningsvis vill jag framhålla att för att kunna upprätthålla en human, rättssäker och långsiktig hållbar asylnpolitik måste de som efter en rättssäker prövning av sina asylskäl fått ett avslagsbeslut återvända så snabbt som möjligt. Regeringen kommer att fortsätta arbeta med återvändandefrågorna, bland annat genom dialog med mottagarländerna och fortsatt stöd till återvändandearbetet på EU-nivå. Det är ett arbete som leds av Justitiedepartementet.

Anf. 9 MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Under lång tid har Sverige haft höga nivåer av invandring och låga nivåer av integration. Ett ja har inte alltid varit ett ja.

Den som har fått besked om att den får stanna ska inte bara välkomnas innanför våra gränser utan välkomnas in i det svenska samhället på riktigt. Så snart som möjligt ska man lära sig språket och kunna stå på egna ben. Men i Sverige har ett ja blivit ett nej.

Alldeles för många barn lär sig inte svenska. Det finns utanförskapsområden där inte ens hälften av niondeklassarna blir godkända i de ämnen de behöver för att kunna läsa vidare. Barn ärver sina föräldrars utanförskap och känsla av hopplöshet. Hedersförtrycket begränsar och hotar. Männskor får inte möjlighet att växa till sin fulla potential. Det är förödande för den enskilde men också för samhället.

På motsvarande sätt ska ett nej också vara ett tydligt nej för den som i en ordnad process har fått ett beslut om avslag på sin asylansökan. Precis som ministern framhåller är ett fungerande återvändande en förutsättning

Prot. 2019/20:78

20 februari

Svar på
interpellationer

för en human, rättssäker och långsiktigt hållbar asylpolitik. Men i Sverige har även ett nej blivit ett nja.

Så sent som för någon vecka sedan pekade statliga Delmi på bristerna i svenskt återvändandearbete. Alldeles för många går under jorden, alltför många beslut går inte att verkställa, och Sverige sänder dubbla signaler genom spårbyte och gymnasielag.

Vi måste nu ta krafttag för en bättre integration för att ge människor en verklig chans att komma in i Sverige och skapa sig en ny framtid här. Men vi måste också ta krafttag för ett bättre återvändande, så att den som har fått nej verkligen återvänder.

Moderaterna har föreslagit en rad åtgärder, bland annat förlängd pre-skriptionstid för asylärenden, att enbart nödbistånd och akut vård ska ges till personer som vistas i Sverige utan tillstånd och att det ska anslås mer resurser till Migrationsverkets förvar.

Tyvärr är det i dag färre än hälften av alla som återvänder frivilligt efter ett avslagsbeslut. Men tvångsvis utvisning försvåras i många fall av att mottagarländerna vägrar ta emot sina egna medborgare när återvändandet inte sker frivilligt utan med tvång.

Gränspolissektionens chef Patrik Engström sade nyligen till Dagens Nyheter: ”Vår bedömning är att polisen uttömt möjligheterna till ett icke-frivilligt återvändande till de här länderna. Det är nu en fråga för diplomatin och politiken.”

Fru talman! Svenskt bistånd är otroligt viktigt för att bekämpa nöd och fattigdom och för att främja demokrati och mänskliga rättigheter. Men alla våra internationella åtaganden ska ta sin utgångspunkt i och värna våra svenska intressen och värderingar. I det intresset ligger att upprätthålla den reglerade invandringen och att en person som har fått ett utvisningsbeslut också ska lämna Sverige. Både Migrationsverket och Polismyndigheten pekar på att verkställigheten till ett flertal länder försvåras av att länderna vägrar ta emot sina egna medborgare. Detta är länder som samtidigt får bistånd från Sverige.

Sverige borde, tycker jag och Moderaterna, använda alla till buds stående medel för att säkerställa att ett nej verkligen är ett nej. Detta är bakgrunden till min interpellation.

Ministerns svar är tyvärr tydligt: Regeringen är inte beredd att använda biståndet som ett sätt att sätta tryck på de länder som inte vill ta tillbaka sina medborgare. Gränspolisen säger att de inte kan göra mer och att det är upp till oss i politiken. Hur vill biståndsministern förklara för gränspolisen att man vägrar agera?

Anf. 10 MAGDALENA SCHRÖDER (M):

Fru talman! Biståndspolitikerna är ett område som givits alldeles för lite utrymme i den politiska debatten, framför allt med tanke på hur mycket pengar vi lägger på biståndet.

Jag tror att många människor står bakom principen att vi i Sverige ska ta ansvar och göra vad vi kan för människor i nöd i en orolig omvärld, men jag tror också att många människor ställer sig frågan: Har vi verkligen koll på vad vi får för pengarna? Och vi har ju samtidigt väldigt stora problem här hemma.

Moderaterna välkomnar en biståndspolitisk debatt, och vi vill både reformera och prioritera i biståndet. Vi ser att det finns flera inbyggda

systemfel inom biståndet som vi tror att man måste ta tag i och förändra för att biståndet ska bli bättre och för att det en dag inte ska behövas.

För det är ju givetvis detta som är målet, att vi ska gå från aid till trade. I den utrikespolitiska debatten förra veckan fick jag anledning att citera en rubrik från DN:s ledarsida angående biståndet. Den löd: "Det är inte hjälp till självhjälp om det aldrig tar slut." Givetvis ska vår biståndspolitik vara hjälp till självhjälp, och om den är det innebär det också att biståndet en dag måste ta slut.

Utbetalningsmålet om 1 procent av bni har lett till att vi i dag lägger nästan dubbelt så mycket pengar på internationellt bistånd som på polisen, att det är viktigare hur mycket pengar vi gör av med än vilket resultat vi når och att man i slutet av varje år måste göra stora utbetalningar till FN-systemet för att komma upp i "rätt" summa pengar spenderade på bistånd.

Biståndet kan inte vara ett politikområde som syftar till att stilla vårt eget dåliga samvete utan måste precis som alla andra politikområden utvärderas efter sitt resultat. Godhet kan inte mätas i spenderade pengar utan i faktiska resultat.

Vi moderater tycker att Sveriges engagemang i världen måste ses som en helhet. Alla våra internationella åtaganden ska ta sin utgångspunkt i och värna svenska intressen och värderingar. Det kan handla om att vi ställer krav på förändring inom områden som jämställdhet, korruption och mänskliga rättigheter. Det är viktigt att Sverige har en tydlig sanktionsfunktion i biståndet om biståndet verkligen ska uppnå sitt syfte att främja demokratiska värden. Varför skulle en regim förändras om det inte medför någon konsekvens att fortsätta på samma spår?

I svenska intressen ligger också att upprätthålla den reglerade invandringen och att en person som har fått ett utvisningsbeslut ska lämna Sverige. Både Migrationsverket och Polismyndigheten pekar på att verkställigheten försvåras av att ett flertal länder vägrar ta emot sina egna medborgare.

Fru talman! Frågan som ställs i interpellationen är principiellt viktig. Sverige har ett delat ansvar för en trasig omvärld men hela ansvaret för våra problem och utmaningar på hemmaplan.

Om ett land, genom att inte medverka till att ta emot sina egna medborgare, är med och skapar ett växande skuggsamhälle i Sverige är det rimligt att Sverige omprövar sitt bistånd till det landet. Jag är övertygad om att de flesta människor anser att det är fullt rimligt och att det är konstigt att det inte redan sker.

Biståndsministern nämnde i sitt svar att för att kunna upprätthålla en human, rättssäker och långsiktigt hållbar asylpolitik måste de som har fått ett nej lämna Sverige så snart som möjligt.

Följdfrågan när det gäller detta är kärnan i den här interpellationsdebatten. Om ett land som Sverige ger bistånd till inte medverkar till detta utan tvärtom motarbetar det undrar jag: Är det inte rimligt att Sverige omprövar sitt bistånd?

Anf. 11 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Biståndsdebatten eller interpellationsdebatten är intressant och berör ett viktigt ämne. Jag kan säga att vi från svensk sida och den svenska regeringens sida har gjort en hel del som handlar om återvändande och om att stärka möjligheterna att använda tvångsmedel när det gäller

Prot. 2019/20:78

20 februari

Svar på
interpellationer

flyktingar som har fått avslag på sin asylansökan och som ska återvända till sina hemländer.

I dag är det inte så många länder som vi har problem med på det här området. Vi har till exempel ett avtal med Marocko. Där har det förändrats kraftigt. Vi har ett avtal med Afghanistan, som har varit ett land med bekymmer i detta avseende.

De länder som är kvar i dag och som vi har problem med i detta avseende är närmast Somalia, Irak och Iran. Det är inte den stora andelen av våra biståndsländer som det här berör.

När det gäller Somalia och Irak är det ganska speciella och problematiska situationer. Det är sköra regeringar, och man har levt med inbördeskrig och krig med omvärlden under många år. Somalia har varit ett katastrofland. I dag finns det 2,6 miljoner somalier som lever som flyktingar i sitt eget land. Regeringen fungerar, och det finns ett hopp om att det är på väg att bli en förbättring på detta område. Men det är mycket kvar innan vi hamnar i en situation där Somalia är ett land som alla andra, där man har fungerande samhällsinstitutioner och där man har en stabil utveckling med fred och frihet.

När det gäller Irak vet vi också att de har levt i krig under väldigt många år. Efter Syriensituationen med krig i Syrien har också stora delar av Irak varit inblandade i krig, och man har en väldigt svår situation att hantera.

Det tredje landet, Iran, har vi inget bilateralt bistånd till. Där är inte den här frågan aktuell eller tillämpbar över huvud taget, tycker jag.

Magdalena Schröder tar upp den generella frågan om svenskt bistånd. Det är en skröna som hon berättar: att vi har så mycket bistånd i Sverige att vi inte vet vad pengarna ska gå till. Det är tvärtom. Vi har stora problem med att klara av de stora utmaningar som finns i världen. Svenskt bistånd har tyvärr minskat i värde i och med att kronan har sjunkit i värde. Vi har inte alls lätt att klara de enorma utmaningarna. Det finns över 70 miljoner flyktingar i världen. Det är över 100 miljoner människor som behöver humanitärt bistånd. Och en rad länder, framför allt i södra Afrika, har stora utmaningar. Där har situationen också förvärrats de senaste åren. Dessutom finns det miljö- och klimatutmaningar i vår omvärld som vi måste försöka bidra till att klara av. Det är naturligtvis också av svenskt intresse att klara det.

Anf. 12 MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Svenskt bistånd ska också verka i svenska intressen. Och det ligger självklart i Sveriges intresse att upprätthålla den reglerade invandringen och att se till att varje skattekrona gör största möjliga nytta.

Ta Irak som exempel, som ministern nämnde. Det lyfts ofta fram som ett land som det är svårt att få människor att återvända till eftersom Irak inte tar emot sina egna medborgare.

Sveriges strategi för utvecklingssamarbete med Irak under perioden 2017–2021 omfattar 1 miljard kronor och syftar till att bidra till ett fredligt samhälle, respekt för mänskliga rättigheter och jämställdhet. Men det är en mänsklig rättighet att få återvända till sitt medborgarskapsland, enligt FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna. När Irak vägrar att ta emot sina medborgare, som utvisas från Sverige genom polisens försorg, strider det mot folkrätten.

Även om svenskt bistånd inte går till Irak genom direkt budgetstöd är det indirekt ett stöd till den irakiska staten, eftersom den slipper ta kostnader som i stället Sveriges skattebetalare får ta. Jag inser att dessa frågor är genuint svåra, men vi måste våga ta i dem.

En person från Irak, Iran, Somalia eller Libanon som vägrar att samarbeta med svenska myndigheter och vägrar att lämna landet blir kvar i Sverige utan uppehållstillstånd och utan rätt till boende eller ekonomisk ersättning från Migrationsverket. Han eller hon blir en del av ett ständigt växande skuggsamhälle och riskerar att fara väldigt illa och hamna i social utsatthet, i svartarbete och i brottslighet.

Och detta skuggsamhälle bara växer. För några år sedan uppskattade man att 50 000 personer levde i skuggsamhället i Sverige utan tillstånd. Vi vet att under åren 2014–2018 skulle 140 000 personer ha lämnat landet, men bara 70 000 gjorde det. Vart de andra 70 000 tog vägen kan vi bara gissa.

Detta kan man orimligen vara nöjd med från regeringens sida. Jag hävdar som sagt inte att det finns en enkel lösning, men jag hävdar att alla lösningar måste beaktas. Att då fortsätta skicka bistånd till länder som inte samarbetar sänder helt fel signaler.

Ministern försöker förminska omfattningen på svenskt bistånd till dessa länder. Till exempel säger Openaid att Somalia är tredje största land när det gäller svenskt bilateralt bistånd. Om vi då inte använder våra möjligheter att utöva påtryckningar för att få Somalia att ta sitt ansvar för sina egna medborgare, men också gentemot Sverige, tycker jag inte att vi ser problemet när det gäller återvändandet. Vi riskerar att urholka förtroendet för det svenska asylsystemet, och det är synnerligen allvarligt.

Anf. 13 MAGDALENA SCHRÖDER (M):

Fru talman! Låt mig bara klargöra några saker. Moderaterna vill att Sverige ska ha ett stort engagemang för en bättre värld, som gör skillnad på riktigt. Resultaten är det viktiga, inte den exakta summan spenderade pengar. Därför måste man prioritera och fokusera biståndet.

Man måste se problemen i världen, men man måste också se problemen här hemma.

Jag har respekt för att det är svåra frågor, och det är kanske inte heller rätt väg att gå att frysa *allt* bistånd till ett land som inte tar emot sina egna medborgare. Sverige ger ju ibland bistånd till oppositionella krafter i korrupta länder, som människorättsförsvarare som arbetar för förändring och för demokrati och mänskliga rättigheter. Dessa länders regeringar hade bara blivit glada om Sverige hade frusit biståndet till de krafterna. Kanske är det inte där man ska börja, men frågan vi debatterar nu gäller principen.

Exakt hur det ska vara och vilka länder och vilket bistånd det ska gälla måste man bestämma i varje enskilt fall. Det handlar om vad som är effektivt.

Det här handlar återigen om principen: Ska Sveriges skattebetalare betala för samhällsservice i ett land som genom sitt agerande är med och skapar problem i Sverige?

Fru talman! Det borde inte vara en svår fråga att svara på.

Anf. 14 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Man kan naturligtvis prata om principer. Men man kan också prata om människor, och det som är målet för svenskt bistånd handlar om att minska fattigdom och förtryck i världen. Det är riksdagen som har fastställt det målet, och det är det målet som regeringen och Sida försöker att upprätthålla. Sedan har vi andra departement som jobbar med frågor kring migration och flyktingar som har kommit till Sverige, och det är en helt annan uppgift.

Jag tror att det kan vara viktigt att hålla isär de här uppgifterna, men det vill inte längre Moderaterna göra. Man pratar hellre om att biståndet ska verka i svenska intressen och att vi ska använda biståndet för helt andra saker än de mål som riksdagen har fastlagt. Dessutom ska vi slakta biståndet i omfattning genom att kraftigt minska det. Det handlar om en helt annan politik som Moderaterna nu torgför.

När det gäller frågan om återtagande och att länder ska ta emot sina medborgare som har fått nej på sin asylansökan vill jag säga att det inte är så att den svenska regeringen inte bryr sig om den frågan. Vi jobbar väldigt mycket med den frågan i den svenska regeringen. Om vi jämför med länderna inom EU har vi ett mycket högre återvändande av dem som inte fått asylgodkännande än vad genomsnittet är inom EU. Omkring två tredjedelar av dem som får avslag här återvänder, medan genomsnittet inom EU är mindre än hälften.

Jag tycker att de som får avslag ska återvända hem. Det är ingen tvekan om det. Men det finns några länder där vi har utmaningar att klara av det här, till exempel länder som har varit i krig och konflikt och fortfarande är väldigt sköra och har stora problem. Det måste man också kunna ta viss hänsyn till när man diskuterar de här frågorna.

I dessa fall för Sverige en dialog om att försöka få till ett avtal. Jag tycker bara inte att det är en bra idé med en generell princip som kopplar återvändande till svenskt bistånd. Särskilt när man ser att det här bara berör ett väldigt litet fåtal av de biståndsländer som vi arbetar med är det kanske felaktigt att göra den kopplingen generellt. Hur ska vi stärka och jobba med det här? Hur ska vi få till fler avtal inom detta område? Det kanske snarare är någonting som man bör tala med Justitiedepartementet om.

Demokratikämpar i olika länder arbetar för fred och frihet och för att stärka demokratin och utvecklingen så att människor kan leva ett anständigt liv i dessa länder. Genom att bygga upp stater och samhällen som fungerar kan vi därmed också göra internationella avtal med de regeringarna.

Anf. 15 MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Jag tänker att om det bara är ett fåtal länder som är berörda är det väl betydligt enklare att gå vidare med den typen av åtgärder gentemot dessa länder.

Jag måste ändå uppmana till någon form av sans i debatten. På 20 år har det svenska biståndet tredubblats. Moderaterna vill framöver se 42,5 miljarder kronor i bistånd per år. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att ministern kallar det för en slakt av biståndet.

Som min kollega Magdalena Schröder framhöll måste naturligtvis en bedömning göras i de enskilda fallen. Precis som ministern säger kan det finnas fall där det absolut är förenligt med svenska intressen att fortsätta

att lämna bistånd till ett land trots att de inte återtar sina medborgare, till exempel när biståndet går till oppositionella krafter som verkar för demokrati i det landet.

Men om Sverige vägrar att ens göra den prövningen kan jag inte annat än konstatera att man faktiskt inte ser problemen kring återvändande. Man ser inte problemen med att skattebetalarnas pengar går till länder som aktivt motarbetar Sveriges intressen. Man lyssnar inte på forskningen, man lyssnar inte på Migrationsverket och man lyssnar inte på gränspoliserna.

Kan man verkligen, frågar jag mig, se skattebetalarna i ögonen om man inte är beredd att vända på varje sten för att använda pengarna på bästa möjliga sätt? Jag tycker personligen att det skulle vara mycket svårt.

Anf. 16 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jag vill notera att jag inte någon gång har sagt att vi inte arbetar med att försöka få till ett avtal med de länder som vi diskuterar. Det finns sådana diskussioner. Men det behövs också en motpart som fungerar för att man ska kunna göra ett sådant avtal. Det är inte självklart att man ska stoppa biståndet till humanitär hjälp eller för att stärka institutionerna så att det ska bli ett fungerande samhälle i syfte att försöka tvinga fram ett sådant avtal. Jag är inte alls säker på att det hjälper.

Det är också så att i flera av de länder som vi pratar om är remitteringar en av de viktigaste inkomsterna för släkt, vänner och familjer. Det är ofta känsligt att offentligt driva en sådan sak och för regeringen att göra ett sådant åtagande när landet befinner sig i en katastrof, både ekonomiskt och säkerhetspolitiskt.

Därför är det kanske inte någon bra idé att ta generella beslut i en fråga som bara berör ett fåtal länder som befinner sig i ett extremt utsatt och skört läge.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2019/20:319 om demokratioffensiven

Anf. 17 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Ludvig Aspling har frågat mig varför det inte görs effekt- och landutvärderingar av demokratibiståndet liksom om demokratiseringen innebär några nya arbetsmetoder. Ludvig Aspling frågar också om parlamentsstödet till Zimbabwe resulterat i en ny lag mot barnäktenskap.

Nästan hälften av världens befolkning lever i länder där demokratin har tagit steg tillbaka de senaste fem åren. Genom vår biståndspolitik och utrikespolitik ska vi göra vad vi kan för att skydda, försvara och utveckla demokratin i världen.

Ludvig Aspling påstår att regeringen i redovisningen av demokratibiståndet väljer att slopa det som kallas impact assessment. Det stämmer inte alls. Varken uppföljningen eller utvärderingen har förändrats. Inte heller har någon utvärdering av demokratibiståndets effekter tagits bort. All verksamhet inom demokrati följs upp löpande liksom inom andra tematiska områden. Utvärderingar genomförs strategiskt. Därtill stöder Sverige

forskning och mer djupgående analys och utvärdering. Vi har därför inte slopat något utan fortsätter som vi brukar inom detta område.

Regeringen bedriver ett utvecklingssamarbete med genomgående fokus på resultat. Det ska skapa verklig och hållbar förändring för kvinnor, män, flickor och pojkar som lever i fattigdom och förtryck. Sidas utvecklingssamarbete utvärderas löpande både internt på myndigheten och av externa utvärderare.

Därtill utvärderas och analyseras biståndet av Expertgruppen för biståndsanalys, EBA, som är en oberoende aktör. Under senare år har EBA gjort flera studier inom demokratiområdet, bland annat en utvärdering av 20 års svenskt demokratistöd till Kambodja. En av EBA:s nu pågående studier utvärderar effekterna av svenskt och internationellt demokratistöd under en längre period, från 1995 till 2017.

Vi har under en tid förändrat strukturen för biståndet till Kambodja. Vi har gått från ett samarbete med staten till att stötta det civila samhället i större utsträckning, vilket har visat sig vara avgörande för att en del av de prodemokratiska krafterna ska kunna fortsätta verka i landet.

I utvärderingen går att läsa att svenskt bistånd gett ett betydande mervärde vad gäller fem grunddrag: nedifrån-och-upp-processer, tillväxt av oberoende civilt samhälle, mobilisering på gräsrotsnivå/folkligt deltagande, utbildningsnivå och politisk medvetenhet.

Det är viktigt att ha i åtanke att utvecklingssamarbetet genomförs i kontexter som ser väldigt olika ut, inte minst vad gäller den demokratiska utvecklingen. Landutvärderingar, som den om Kambodja, kan öka vår förståelse för vad som gör skillnad.

Jag vill också understryka att både kvantitativ och kvalitativ uppföljning behövs. Kvantitativa data har fördelen att vara mer precisa och underlätta jämförelser, men långt ifrån allt låter sig fångas i siffror. Vad forskningen visar, vilket Sida nyligen redovisade i en skrivelse till regeringen, är att det finns en positiv effekt av demokratibistånd på demokratiutveckling.

Den demokratisering som regeringen nu genomför innebär nya aktiviteter, initiativ, kanaler och samarbetspartner. Vår demokratisering betyder att vi är med och bidrar där vi ser en möjlighet att demokratin kan gå framåt. I länder som Etiopien, Ukraina och Armenien har vi ökat vårt stöd för att bidra till en positiv utveckling. Detta sker mot bakgrund av de rapporter som ambassaden ger men även mot bakgrund av det som andra aktörer på plats, såsom EU, Världsbanken och FN, rapporterar om.

Arbetsmetoderna som i dag finns inom biståndet är både bra och effektiva, men förbättringar kan och ska alltid eftersträvas. Regeringen gav i somras Sida i uppdrag att se över hur myndigheten kan utveckla och stärka arbetet för att främja demokrati genom utvecklingssamarbetet. Sida har inkommit med en skrivelse som svar, och regeringen tittar nu på hur vi ska ta detta arbete vidare.

Förutom Sidas program och projekt består demokratiseringen av ett omfattande diplomatiskt och politiskt engagemang från våra ambassader och från UD liksom påverkan på en rad centrala organisationer inom FN och andra delar av det multilaterala systemet.

Det svenska stödet till FN:s utvecklingsprogramms kapacitetsbyggande insatser för Zimbabwes parlament syftade bland annat till att genomföra och anpassa lagstiftning i enlighet med landets konstitution från 2013. Stödet har bidragit till att ett flertal rekommendationer från parlamentets olika kommittéer fick gehör i arbetet med den allmänna budgeten 2017, inklusive i frågan om att göra barnäktenskap olagliga.

Arbetet ledde bland annat till ett utkast till ett lagförslag, som dock ännu inte har antagits. Trots ett prejudikat från konstitutionsdomstolen som fastställer att giftermål under 18 års ålder inte är tillåtet är barnäktenskap därför fortsatt förekommande i Zimbabwe.

Anf. 18 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Om det hade varit så att vi hade kunnat göra en pengaöverföring till civilsamhället eller regimen i icke-demokratiska länder och på sätt hade kunnat få dem att bli mer demokratiska hade vi naturligtvis sagt ja till det. Denna debatt handlar alltså inte om huruvida idén om demokrati i utvecklingsländer är möjlig eller önskvärd, för det håller vi naturligtvis med om.

Det som vi vänder oss emot inom demokratibiståndet är hur det marknadsförs och hur det redovisas och framför allt den naivitet som regeringen visar i vilka metoder man väljer för att främja just demokrati.

Enligt UD:s politiska strategi kommer demokratibiståndet att förbättra följande områden: demokratiska principer, medborgerligt deltagande, åtnjutande av mänskliga rättigheter, representativitet, maktdelning, ett fungerande rättssystem, fria medier, oberoende institutioner, jämlikhet och social integrering.

Detta låter ju fantastiskt, men om man skrapar lite på ytan och läser Sidas resultatredovisningar ser man snabbt att denna marknadsföring i bästa fall är baserad på optimism som gränsar till dumhet.

För det första finns över huvud taget ingen systematisk impact assessment i Sidas årsredovisning. Med impact assessment menar jag en bedömning av den konkreta effekt på samhället som demokratibiståndet har haft. Det står saker som att en insats för valobservatörer ”bidragit till förutsättningar för förbättrade valprocesser”. En riktig impact assessment hade i detta fall undersökt huruvida valprocesserna blev bättre, men det har man valt att inte göra. Sådana saker går ju faktiskt att mäta.

För det andra finns ingen förklaring till hur vissa aktiviteter över huvud taget bidrar till ändamålet. För mig är det långt ifrån självklart hur festivaler för dans, teater, film och storytelling kommer att förbättra demokratin i Mellanöstern. Jag skulle gärna vilja veta hur detta hänger ihop, men någon sådan förklaring finns inte heller.

För det tredje innehåller redovisningen rena felaktigheter, som att det svenska parlamentsstödet till Zimbabwe skulle ha bidragit till ett förbud mot barnäktenskap. Detta är inte sant.

För det fjärde finns ingen redovisning av hur biståndet påverkar mottagarländernas demokratiindex i det lite större perspektivet. Detta tycker jag är en väldigt intressant fråga. Man skulle till exempel kunna använda tidningen The Economist's demokratiindex och mäta hur mycket pengar man investerar i bistånd och demokratisatsningar i olika länder och hur mycket demokratiindexet förändras. Någon sådan genomgång finns inte heller.

Om man gjorde en sådan genomgång skulle man se att de länder som får väldigt mycket demokratistöd – inte bara av Sverige utan också av EU – inte verkar bli särskilt mycket mer demokratiska. I till exempel länderna i det östliga partnerskapet och i Turkiet går utvecklingen ofta i motsatt riktning, trots enorma investeringar i demokratistöd. Detsamma gäller länder som Afghanistan, Tanzania och Somalia.

Jag skulle därför vilja ställa några enkla frågor till biståndsministern.

Varför redovisas ingen riktig impact assessment av samtliga program eller projekt inom demokratibiståndet?

Exakt hur bidrar dans, teater, film och storytelling till demokratisering av Mellanöstern?

Varför görs ingen systematisk utvärdering av biståndets långsiktiga resultat på landnivå i alla fall? Det finns vissa enskilda utvärderingar, som biståndsministern pekade på, men det finns ju inte i samtliga fall.

Är det sant att Sveriges stöd till Zimbabwe resulterat i en lag mot barnäktenskap? Det står ju så i Sidas årsredovisning, men är detta sant?

Anf. 19 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jag har redan svarat på en del av de frågor som Ludvig Aspling valde att ställa igen.

I inledningen av mitt förra anförande nämnde jag att utvecklingen i världen som helhet tyvärr går åt fel håll när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter. Det är en väldigt oroväckande utveckling som tyvärr berör alla världsdelar. Det är detta som har varit utgångspunkten för att vi från regeringens och Utrikesdepartementets sida – och från min sida – nu driver en demokratiseringsinsats som innebär att vi stärker de politiska insatserna, både ekonomiskt och politiskt, inom hela detta område. Det gäller hela vårt biståndsarbete.

Alla insatser vi gör – insatserna från Sida – är utsatta för utvärderingar av olika slag. Därför är det rent nonsens att påstå att det inte skulle ske någon utvärdering av det vi håller på med. Det görs av alla insatser.

Den demokratiseringsinsats som vi nu talar om har precis påbörjats. Den kommer att fortsätta i flera år framöver. Jag tror inte att detta ensamt kommer att kunna vända utvecklingen i världen – det vore ganska naivt att tro den saken – men syftet är att vi ska kunna bidra. Genom att stärka våra insatser och genom att vara mer enhetligt inriktade – alla våra resurser när det gäller ambassader, politiskt arbete och våra biståndsorganisationer ska vara inriktade på detta – ska vi kunna bidra till att vända denna utveckling, särskilt om vi gör det tillsammans med andra länder och med de multilaterala organisationer vi har i världen.

Tyvärr tror jag inte – och jag hade heller inte förväntat mig – att Ludvig Aspling skulle delta i ett sådant arbete. Ludvig Aspling är ju företrädare för ett parti som engagerat sig i att motverka demokratin och som har rötter som är klart antidemokratiska. I varje land där Asplings kamrater fått genomslag och makt har det lett till försämrade utveckling när det gäller rättssamhälle och när det gäller mänskliga rättigheter.

Jag hade inte förväntat mig något stöd därifrån, utan jag räknade snarare med att jag skulle mötas av attityden att det är meningslöst att försöka kämpa mot en negativ utveckling på det här området och att pengarna kastas bort. Jag tror inte det. Jag tror att det är helt avgörande att vi kan vända

den här utvecklingen för att vi ska kunna leva i länder med fred och frihet i framtiden.

Prot. 2019/20:78
20 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 20 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Jag noterar att biståndsministern glömde att förklara hur dansen och teatern bidrar till demokrati. Men vi har fler inlägg här, så du får en ny chans alldeles snart.

Jag går nu över till det som biståndsministern säger i interpellationssvaret: Varken uppföljning eller utvärdering har förändrats. Ingen utvärdering av demokratibiståndets effekter har heller tagits bort. Vi fortsätter som vi brukar.

Jag tror att biståndsministern missförstår mig lite här. Jag säger inte att ni har tagit bort någonting. Jag säger att ni aldrig har skött det här på ett bra sätt. Sida har aldrig, inte så länge som jag har varit här, denna mandatperiod och förra, systematiskt redovisat en riktig impact assessment av demokratiprojektet. Men man har gjort vissa enskilda utvärderingar, till exempel i fallet Kambodja som Peter Eriksson själv lyfter fram. Här påstår regeringen att svenskt bistånd gett ett betydande mervärde vad gäller fem grunddrag i nedifrån-och-upp-processer: tillväxt av oberoende civilsamhällen, mobilisering på gräsrotsnivå, folkligt deltagande, utbildningsnivå och politisk medvetenhet.

Det är viktigt att notera att inget av detta säger någonting om huruvida staten Kambodja har blivit mer demokratisk eller inte. Det är viktigt också att jämföra det med det syfte som står i Utrikesdepartementets politiska strategi. Den pratar ju om åtnjutande av mänskliga rättigheter, fungerande rättsstat, fria medier och så vidare. Kambodjas demokratiindex, vilket tar hänsyn till just de faktorerna, har försämrats under den period som biståndet har pågått. Det började på 4,77 år 2006 och slutade på 3,59 år 2018.

Jag tycker att det är uppenbart att Sida medvetet väljer att utvärdera biståndet utifrån helt andra kriterier än det som man lovat att förbättra. Man lovar att åstadkomma en fungerande rättsstat och mänskliga rättigheter, men när man sedan redovisar vad man har gjort har man skapat mervärde för nedifrån-och-upp-processer och politisk medvetenhet. Sådana saker är naturligtvis helt omöjligt att mäta på ett objektiva sätt.

I svaret säger statsrådet: "Det forskningen visar, vilket Sida nyligen redovisade i en skrivelse till regeringen, är att det finns en positiv effekt av demokratibiståndet på demokratiutvecklingen." Men, Peter Eriksson, hela formuleringen i skrivelsen lyder så här: Det har en positiv om än svag effekt på demokratiutvecklingen. Förväntningarna på resultat på nationell nivå ska hållas på en låg nivå. Sannolikheten är liten att demokratibiståndet ska leda till att en auktoritär stat övergår i en demokratisk.

Ni tror att ni kommer undan med sådana här smålögner, eftersom biståndet kanske inte granskas så ofta av journalister. Men här i Sveriges riksdag läser vi våra fotnoter, och här kommer ni inte undan.

Samma sak gäller den påstådda lagen mot barnäktenskap i Zimbabwe. Nu slirar statsrådet lite grann på vad som står i svaret på interpellationen. Där står det: "Arbetet ledde bland annat till ett utkast till ett lagförslag som dock ännu inte har antagits." Men det är inte det som står i Sidas årsredovisning. I Sidas årsredovisning står det att parlamentsstödet ledde till ett förbud mot barnäktenskap. Men det är ju inte sant, eller hur? Ingen sådan lag har antagits.

Skälet till att jag tar upp detta är att det är uppenbart att Sida utnyttjar det faktum att väljarna inte riktigt har koll på allting som händer ute i världen och att man därför känner sig bekväm med att påstå saker som inte är sanna. Jag misstänker att om man detaljgranskade den här redovisningen skulle man upptäcka betydligt fler sådana här smålögnar, men det har jag tyvärr inte haft tid att göra. Jag måste fråga statsrådet om han tycker att det här är okej.

Jag vill också påpeka att jag inte säger att ingen utvärdering av effekten har skett. Det jag säger är att ingen riktig impact assessment har skett. Det är det som är poängen här.

Och jag väntar fortfarande på förklaringen om hur dansen bidrar till demokrati.

Anf. 21 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jag vill bara vara tydlig med att det inte i första hand är jag och Sida som slirar på sanningen, utan det är Ludvig Aspling som plockar ut detaljer och lägger saker i min mun och i Sidas mun som vi inte riktigt har sagt.

Trots de stora insatser vi nu gör på klimatområdet har vi inte lyckats vända utvecklingen i världen. Det är också så på demokratiområdet, och det är ingenting som jag undanhåller. Jag säger att det är skälet till att vi måste förstärka de här insatserna i flera delar av världen och rikta dem till rätt områden.

Demokratiutvecklingen går åt fel håll. Det är jag inte ensam om att säga, utan det säger man inom alla institut som bevakar och forskar på området. En stor del av världens befolkning, kanske till och med en majoritet av världens befolkning, lever i länder där utvecklingen går åt fel håll. Svenskt bistånd har inte lyckats vända utvecklingen. Det är ingenting som man behöver undanhålla eller skämmas för. I ett globalt perspektiv är det ganska små insatser vi har lyckats göra än så länge, men för de människor som berörs har de ändå varit viktiga.

Jag håller med om att utvecklingen i Kambodja har gått åt drastiskt fel håll de senaste åren. Men vi vet inte vad som hade hänt om vi inte hade varit där, om det civilsamhälle hade funnits som ändå finns där i dag och som försöker göra någonting mot den negativa utvecklingen.

Jag anser att man måste kunna hävda att det har gjorts positiva insatser i världens länder, även om utvecklingen totalt sett eller i det landet sammantaget går åt fel håll.

Jag är mycket bekymrad över både demokratiutvecklingen i världen och hur det ser ut i Sverige i dag, för vi ser hur partier med en historia som inte alls är positiv till demokrati växer och tar större utrymme. Vi har en samhällsdebatt i många sociala medier där alltmer hot och hat dominerar. Vi måste alla som värnar om demokrati, yttrandefrihet och pressfrihet göra vad vi kan för att vända den här utvecklingen, för jag tror att det är en väldigt farlig trend som vi är inne i.

Jag tycker att det är oroväckande att behöva stå i en talarstol och möta riksdagsledamöter som bara har som syfte att misskreditera och misstänkliggöra insatser för att försöka få till en anständig värld.

Anf. 22 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Peter Eriksson! Jag väntar fortfarande på ett svar: Hur bidrar dans och teater till demokratisering i Mellanöstern? Du får en chans till här, och nu vill jag ha ett rakt svar.

Jag tycker att Peter Eriksson sätter lite huvudet på spiken när han säger att vi inte vet hur det hade sett ut i Kambodja om vi inte hade varit där. Nej, och det gör vi inte därför att vi inte har någon riktig uppföljning av effekterna av biståndet. Hade vi haft en riktig och rejäl impact assessment av våra projekt hade vi antagligen vetat vad som hänt om vi inte hade varit där.

Jag måste också upplysa biståndsministern om vad som är riksdagens uppgift. Vi granskar regeringen. Det är alltså min uppgift att läsa era utvärderingar och skrivelser och hitta fel i dem; det är det jag får betalt för. Att klandra mig för att jag står här och gör det tycker jag är ganska lågt. Det är därför vi finns här, Peter Eriksson.

Jag skulle också snabbt vilja återvända till lagförslaget om barnäktenskap. Det är inte så att jag snöar in på frågan, men jag tycker ändå att den är indikativ för mycket av biståndet generellt.

Frågan om barnäktenskap är komplicerad i många kulturer. Det pågår en ganska livlig debatt i många utvecklingsländer mellan traditionalister å ena sidan och kanske modernister, om man vill uttrycka det så, å den andra. Men det är ju inte så att de här personerna har upptäckt att barnäktenskap är fel därför att en svensk har åkt ned dit och tillrättaviserat dem. Det finns massor av människor i de här länderna som tycker att det är fel. Och det är en process som i de flesta fall, tror jag, kommer att leda fram till förbud, med eller utan svensk hjälp. Många av den här typen av insatser tror jag faktiskt inte behövs.

Nu har Peter Eriksson ett inlägg kvar. Jag är väldigt spänd på att höra ditt svar på hur dans, teater, film och storytelling förbättrar den demokratiska situationen i Mellanöstern.

Anf. 23 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jag ska ta tillfället i akt att svara på ytterligare två saker.

Ludvig Aspling anser att det inte behövs något svenskt arbete mot barnäktenskap, men vi gör tvärtom rätt stora insatser för SRHR och mot övergrepp på barn och ungdomar i många länder, inte minst i Afrika. Det har betydande effekt i många fall. I just Zimbabwe har Sverige varit med och arbetat för en förändring. Man har inte kommit ända fram så att en ny lag har antagits, men det finns ingen anledning att tro att vår insats inte har bidragit på ett positivt sätt till utvecklingen. Jag vet att det har gjort det i många av de andra länder vi jobbar i.

Så till dans och annan kultur. I länder med stora konflikter kan samtal och kulturevenemang ofta bidra till att minska konflikter och överbrygga motsättningar mellan grupper och människor vilket leder till en mer anständig och bättre situation i dessa länder.

Jag känner stort hopp om att Sverige i demokratiseringen och tillsammans med andra länder kan göra ännu mer och bidra till att världen får en bättre demokratiutveckling. Sverige kommer dock inte ensamt att kunna vända det här.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2019/20:320 om statens idrottspolitiska mål

Anf. 24 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Sailsa Quicklund har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av utvärderingen av statens idrottspolitiska mål.

Jag vill först tacka interpellanten för att hon återigen lyfter denna viktiga fråga. Mitt svar är detsamma som det jag lämnade på den likalydande skriftliga frågan från interpellanten tidigare denna månad.

Statens stöd till idrotten är betydande och har ökat under en följd av år. Den frihet och det ansvar som Riksidrottsförbundet har att fördela stödet är långtgående. Friheten begränsas dock av de mål och syften som riksdagen beslutat med anledning av propositionen *Statens stöd till idrotten* och regeringens närmare reglering av hur stödet får användas i förordningen om statsbidrag till idrottsverksamhet. Barnrättsperspektivet och jämställdhet som krav för att få del av stödet betonas särskilt.

Regeringen genomför regelbunden uppföljning av statens stöd till idrotten genom Centrum för idrottsforskning vid Gymnastik- och idrottshögskolan. I budgetpropositionen redovisar regeringen årligen till riksdagen medlens användning och indikatorer som följer utvecklingen över tid.

I budgetpropositionen för 2020 framhåller regeringen att den pågående översynen av bidragsreglerna inom Riksidrottsförbundet behöver påskynas och leda till förändring.

Regeringen aviserade samtidigt att en nära dialog ska ske med Riksidrottsförbundet så att behövliga förändringar av bidragsreglerna genomförs utan dröjsmål. Det är förändringar som ska medföra ökad jämlikhet och jämställdhet i statens bidragsgivning till idrottsverksamhet.

Idrottsrörelsens frihet att fördela statens stöd till idrotten är för mig en viktig grundbult i vår idrottspolitiska ordning, men denna frihet måste också utövas med insikten om att dessa medel inte får användas på annat sätt än vad riksdagen har bestämt.

Anf. 25 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Jag tackar idrottsministern för svaret.

För två år sedan gjorde kulturutskottet en utvärdering av statens idrottspolitiska mål, med speciell inriktning på barn och ungdomar. Det var ett gediget arbete som blev till ett dokument på över 200 sidor. Det var fyra idrotter som specialstuderades i olika delar av landet: ishockey, fotboll, längdåkning och gymnastik.

Det gjordes hundratals intervjuer, och jag vill än en gång tacka huvudsekreterare Lena Sandström för ett mycket gediget arbete. Hon har varit utredare i många år, men detta är det mest omfattande arbete hon har gjort.

Det är mycket tyngd i detta dokument, och jag hoppas att idrottsministern tar del av det.

Jag vill också poängtera att vi i uppföljningsgruppen, där alla partier ingick, var eniga i de ståndpunkter vi kom fram till. Jag ska föredra dem så att ministern får dem tydliga för sig.

Gruppens ställningstagande blev att det behövs en översyn av statens stöd till idrotten. Bakgrunden till vårt förslag är att å ena sidan syftar idrottspolitiken till att stödja en fri och självständig idrottsrörelse, å andra

sidan ska statens mål och syfte med bidraget också uppnås. Vi ser detta som en svår balansgång.

Staten har överlåtit myndighetsutövningen att fördela statsbidraget till Riksidrottsförbundet och Sisu som i sin tur delar ut dessa medel till idrotten. Detta ska ske med utgångspunkt i och i enlighet med riksdagens mål och vad regeringen bestämmer. Idrotten är fri och självständig, men det innebär inte att det hindrar staten att ställa villkor för de statliga medlens användning, vilket är viktigt att belysa.

Ett viktigt mål som riksdagen beslutade om 2009 är att statsbidrag till barn- och ungdomsidrott endast ska ges till verksamheter som bedrivs ur ett barnrättsperspektiv. Staten behöver följa upp att det är endast barn- och ungdomsidrott som bedrivs ur barnrättsperspektiv som ska få bidrag. I dag saknas en systematisk uppföljning av denna tillämpning av barnrättsperspektivet inom idrotten. Detta är märkligt eftersom riksdagen var så tydlig 2009 om att inga föreningar som inte efterlever barnrättsperspektivet ska få medel.

Vi vet att det finns föreningar som inte efterlever detta och att det förekommer kränkningar och så vidare. Ändå tar dessa föreningar del av statens medel, trots det tydliga beslutet.

Vad gäller utvärderingar deltog till exempel bara 24 av 70 idrotter i uppföljningen av Idrottslyftet. Det är alltså frivilligt att följa upp användningen av statens medel, och det blir därför svårt att följa.

Det finns också studier som visar att organisationer och idrottsledare inte följer barnrättsperspektivet och principerna för det. Det finns också forskning på det.

Det behövs alltså mer kunskap för att klargöra hur och i vilken utsträckning barn och ungdomar blir kränkta inom idrotten.

Utvärderingsgruppen konstaterar också att kunskapen om Idrotten vill, alltså idéprogrammet från Riksidrottsförbundet, behöver förbättras. Det har också framkommit i olika rapporter att kunskapsnivån behöver höjas.

Jag är intresserad av att höra hur idrottsministern ser på detta. När vi nu vet att detta inte efterföljs, hur tänker idrottsministern agera i denna mycket viktiga fråga?

Anf. 26 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag tackar Saila Quicklund för att hon lyfter upp denna fråga.

Jag har tagit del av kulturutskottets uppföljning av statens stöd till idrotten som gjordes 2017. Det är ett omfattande arbete, vilket Saila Quicklund också lyfter fram, och jag är glad att kulturutskottet gjorde detta på ett sådant grundligt och ambitiöst sätt.

Precis som Saila Quicklund säger är det fråga om en balansgång för både riksdag och regering när det gäller stödet till idrottsrörelsen. Vi har en fantastisk idrottsrörelse med över 600 000 engagerade och 3 miljoner deltagare, vilket gör det till den största folkrörelsen i Sverige.

Idrottsrörelsen har och ska ha en stor frihet, och vi har att hantera den som den folkrörelse den är. Det innebär att vi måste vara ödmjuka inför att resultatredovisning för verksamheter inom idrotten, som liksom det övriga föreningslivet bygger så mycket på frivilligt engagemang, inte rakt av kan jämföras med annan statlig resultatredovisning.

Prot. 2019/20:78

20 februari

Svar på

interpellationer

Samtidigt är det otvivelaktigt så, och jag håller helt med Saila Quicklund, att de idrottspolitiska målen ska uppfyllas och följas för att man ska få ta del av det stöd på över 2 miljarder kronor vi ger till idrottsrörelsen varje år.

Det är såklart betydande medel, men framför allt handlar det om de många barn och unga som ska kunna delta i idrottsrörelsen utan att utsättas för kränkningar, övergrepp, trakasserier och annat som tyvärr fortfarande förekommer inom idrottsrörelsen och andra delar av vårt samhälle.

Sedan är de idrottspolitiska målen mycket större än så. Vi ska till exempel sträva efter jämställdhet och ett jämlikhetsperspektiv.

Något som belystes i rapporten och som vi tyvärr har sett att många andra rapporter, bland annat från Centrum för idrottsforskning, pekar på är att vi fortfarande har ett stort problem när det gäller jämlikheten inom idrotten. Det finns alltför många barn och unga som i dag inte kommer i kontakt med idrottsrörelsen. Var i landet man bor, vilken bakgrund man har och vilka föräldrar man har påverkar tyvärr i alltför hög grad hur delaktig man är i Sveriges idrottsrörelse. Jag tror att vi delar ambitionen att vi måste komma åt detta.

Det här är något som jag lyfter upp i min dialog med Riksidrottsförbundet. Jag höll ett tal på riksidrottsmötet i våras där jag betonade hur viktigt det är att idrottsrörelsen tar sitt ansvar. Jag vet att idrottsrörelsen har en medvetenhet om detta. Man tog ett beslut på riksidrottsmötet i våras att se över bidragsreglerna i enlighet med ambitionen från Sveriges riksdag att göra fördelningen av bidraget mer jämlik. Detta är något man jobbar med nu.

Vi i regeringen har i vår budgetrapportering eller återrapportering till riksdagen tryckt på att det är viktigt att förändringen sker skyndsamt och ger reell effekt. Med detta sagt strävar jag såklart efter att ytterligare förbättra rapporteringen till riksdagen.

Regeringen har gett Centrum för idrottsforskning i uppdrag att under 2020 genomföra en fördjupad analys av hur idrottsrörelsen själv kan arbeta för att förbättra sin styrning, sin öppenhet och sitt demokratiska funktions sätt. En särskild analys ska göras av idrottsrörelsens olika verktyg för att upptäcka och komma till rätta med verksamheter där det kan förekomma brottslighet eller övergrepp mot barn.

Centrum för idrottsforskning ska också titta på hur idrottsrörelsen kan utveckla indikatorer som är viktiga för oss och som handlar om att följa upp idrottsstödet. Detta kommer att redovisas till Kulturdepartementet i maj.

Anf. 27 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Tack så mycket för svaret!

Utvärderingsgruppen var väldigt tydlig med att statens styrning av stödet till idrotten och utformningen av anslagen behöver bli tydligare, eftersom resultaten är så oklara.

Ministern refererade till Centrum för idrottsforskning. Det är absolut inte numerär som saknas – de är väldigt tydliga – utan det är analysen av varför vi inte når de mål som riksdagen har satt upp och som vi inte får resultatredovisning för.

Anslagen till idrotten har ökat betydligt under åren, men det är fortfarande oklart vad som uppnås med de statliga bidragen. Vi vet att aktiviteterna inom barn- och ungdomsidrotten har minskat. Pojkar idrottar mer än flickor, resurssvaga grupper och ungdomar med funktionsnedsättning idrottar betydligt mindre än andra och flickor med utländsk bakgrund idrottar betydligt mindre än pojkar med utländsk bakgrund. Det är här analyserna saknas. Resultatredovisning med numerär är en sak, men det här är kanske viktigare i nuläget.

På grundval av de iakttagelser som gruppen har gjort ser vi att en översyn behövs. Denna översyn behöver omfatta socioekonomiska förhållanden, jämlikhet, jämställdhet, som ministern också uttryckte, och funktionshindrades möjligheter att idrotta, som ofta hamnar i skymundan, samt hur vi kan motverka och hantera kränkningar inom idrotten, som vi vet förekommer. Framför allt behöver regeringens rapportering till riksdagen fortsätta att vidareutvecklas, och det gäller just analyserna.

Detta innebär att regeringen behöver redovisa dels resultatet av de 2 miljarder kronor som idrottsrörelsen får i bidrag, dels hur barnrättsperspektivet beaktas inom idrottsrörelsen, eftersom vi vet att det finns utmaningar där.

Regeringen behöver dessutom berätta för riksdagen vilka åtgärder som regeringen avser att vidta eftersom resultaten inte är tillfredsställande utifrån riksdagens mål. Detta får ministern gärna svara på senare.

Riksrevisionen granskade redan 2004 statens stöd till idrotten och konstaterade då att resultatbedömningen inte gjorde det möjligt för riksdagen att bedöma om syftena med statsbidraget till idrotten har uppfyllts. Detta är ganska anmärkningsvärt – det är ändå 2 miljarder kronor. Det var inte det då, men det är det i dag.

Efter förslag från kulturutskottet beslutade riksdagen om ett tillkännagivande som innebar att regeringen tydligare skulle redovisa för riksdagen hur idrottsrörelsen utnyttjar de bidrag som staten varje år beviljar. Problematiken är att vi år 2020 står kvar i samma utmaningar och problem. Vi talar alltså om 2 miljarder kronor, och vi har barn och unga som finns inom idrottsrörelsen. Den kommer jag senare självfallet också att hylla, men det är inte relevant. Det känns frustrerande att vi fortfarande står där vi står när Riksrevisionen granskade redan 2004 och det kom ett tillkännagivande 2005 om att regeringen måste komma tillbaka med bättre resultatbedömningar och analyser, som vi saknar.

Hur tänker idrottsministern förbättra kommunikationen och analyserna med riksdagsgruppen?

Anf. 28 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Vi följer den ordning som är antagen för hur vi återredovisar resultaten av de statliga anslagen till idrott inom ramen för budgeten. Med detta sagt jobbar jag för att vi ska förbättra resultatredovisningen.

Jag vill börja med att säga några ord om bidragen och bidragsreglerna. Regeringen har i flera budgetpropositioner tryckt på att idrottsrörelsen och Riksidrottsförbundet behöver ta utmaningen på allvar. Det hela är djupt bekymmersamt och oroväckande, och jag delar verkligen Sailsa Quicklunds engagemang. Det råder fortfarande ojämlikhet inom idrotten, trots betydande ansträngningar. Det vi har att hantera är egentligen en historisk snedvridning. Stödet till idrotten har gynnat vissa idrotter, som i sin tur

gynnar vissa grupper av barn. Detta måste vi jobba med att komma åt, och idrottsrörelsen har en stor hemläxa att göra.

Jag är glad att man är medveten om detta inom idrottsrörelsen. Vi har, senast i budgetpropositionen, tryckt på. Man jobbar nu med att förändra bidragen inom rörelsen för att dessa i högre grad ska främja jämlikhet. Detta är ett viktigt arbete, som jag såklart både uppmuntrar och följer extremt noga.

Det har skett saker sedan granskningen 2017. Jag är glad över att idrottsrörelsen själv har tagit ett antal steg för att förhindra kränkningar, jobba förebyggande och skapa tydligare strukturer för hur man kan anmäla om övergrepp har begåtts. En idrottsombudsman har inrättats och en visselblåsarfunktion skapats.

Nu, sedan årsskiftet, är barnkonventionen svensk lag, och detta är något som Sveriges regering har jobbat mycket för. Detta inskräper ytterligare hur viktigt det är att ingen unge i Sverige ska behöva gå till skolan, hem till sin familj eller till idrottsrörelsen och bli utsatt. Vi måste ha bra funktioner som skyddar.

Riksidrottsförbundet beslutade på riksidrottsmötet i våras att registerutdrag från och med årsskiftet ska krävas för ledare som jobbar med barn. Detta är ett viktigt steg i att skärpa kontrollen och skapa trygga och säkra miljöer för våra barn och unga.

De uppdrag som årligen brukar ges till Centrum för idrottsforskning för att analysera vissa aspekter av idrottsrörelsen i Sverige är helt centrala för den fördjupade analys som jag uppfattar att Saila Quicklund vill ha. Jag har tagit emot den senaste analysen från Centrum för idrottsforskning, och den belyste just jämlikhetsproblematiken. Något år tidigare var det jämställdhet, och jag vet att också barnrättsfrågor har belysts.

Förutom det löpande uppföljningsarbetet och alla dialoger mellan departement och Riksidrottsförbundet är det arbete som Centrum för idrottsforskning gör viktigt. Därför vill jag återigen säga att jag tycker att det steg som jag och regeringen tog före jul är viktigt. Vi gav då Centrum för idrottsforskning i uppdrag att titta på de indikatorer som är kopplade till de idrottspolitiska målen. Det handlar i grunden om hur Riksidrottsförbundets uppföljning till regeringen och riksdagen kan utvecklas och om hur vi kan följa upp de ganska komplicerade frågor som Saila Quicklund har varit inne på och som handlar om styrning, föreningsdemokrati och öppenhet.

Syftet med allt detta arbete är självfallet inte att lägga onödiga pålagor på idrottsrörelsen utan att i god dialog hitta sätt att både följa upp de statliga bidragen och medlen, vilket jag tycker är viktigt, och ge idrottsrörelsen möjligheter att utvecklas.

Anf. 29 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Centrum för idrottsforskning gör ett fantastiskt arbete – på uppdrag såklart. Om det nu kommer analyser är det viktigt att det kopplas förslag till åtgärder som sedan vidtas. Det följer jag gärna upp.

Jag vet att den utvärdering som kulturutskottet gjorde har haft effekt. Vi hade tidigare en tvåmånadersregel i stadgarna i Riksidrottsförbundet. Den innebar att om någon blev kränkt – sexuella övergrepp eller andra kränkningar – och det anmäldes och det gick mer än två månader lades detta ned. Ett specialidrottsförbund hade lagt ned 25 procent av sina

anmälningar. Detta var någonting som vi uppmärksammade och var starkt kritiska till. Där har Riksidrottsförbundet nu gjort förändringar.

Man har alltså lyft fram barn- och ungdomsfrågorna inom idrotten, och det har varit mycket viktigt. Jag vill verkligen poängtera det. Jag har ett ursprung i idrottsrörelsen, och jag hyllar den dagligen – de 650 000 ideella ledarna i de 20 000 föreningarna och de 3,2 miljoner medlemmarna. Detta är fantastiska insatser för samhället men också för den enskilda individen. Jag vill verkligen lyfta fram detta. Det är ovärderliga insatser. Dessa människor är verkligen våra vardagshjältar.

Jag vill också lyfta fram att de specialidrottsförbund som vi granskade – gymnastik, längdåkning, ishockey och fotboll – har gjort fantastiska delar själva för att förbättra barn- och ungdomsidrotten inom sina grenar. Detta vill jag uppmärksamma. De jobbar mycket bra med detta.

Vid uppföljningen måste vi ändå uppmärksamma framför allt de utvecklingsmöjligheter som finns när det gäller statsbidragens funktion och styrmedel och verkligen säkerställa att användningen av medel ligger i linje med de mål och syften som har fastställts av riksdagen.

Avslutningsvis hoppas jag att denna utvärdering kommer till användning.

Anf. 30 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Mitt mål som idrottsminister är att säkerställa att vartenda barn i detta land har samma chanser att träna och tävla som sina klasskamrater, även dem av annat kön eller från annan bakgrund. För detta krävs såklart att Riksidrottsförbundet fortsätter att utveckla sitt stödssystem men också fortsätter att utmana gamla normer. Men vi från staten måste också se över vad vi kan göra.

Jag menar att den övergripande utmaningen handlar om hur vi ser till att idrotten når alla. Vi har länge sett en negativ trend. Vi har sett att barn slutar med idrott tidigare och att deras bakgrund spelar allt större roll för tillgången till idrott. Och vi har fortfarande en bra bit kvar för att säkra att tjejers och killars idrottande ges samma stöd.

Barnperspektivet ska alltså genomsyra alla politikområden och måste självklart också genomsyra idrottspolitik.

Barn och unga ska ges möjlighet till delaktighet och inflytande inom idrotten. Men framför allt måste idrotten vara en trygg plats. Detta är, fru talman, särskilt viktigt för de barn som inte upplever denna trygghet i familjen eller i skolan.

Barnperspektivet har varit föremål för flera uppföljningsuppdrag till Centrum för idrottsforskning. Och årets uppdrag har, som jag redan har beskrivit, ett tydligt fokus på att man ska hitta sätt att förhindra övergrepp på barn och jobba preventivt.

Det har gått ungefär tio år sedan barnperspektivet infördes i den statliga idrottspolitik, och det har också införts i RF:s stadgar. Jag vill tro att det har betytt mycket för barnens rättigheter.

Jag är glad över att barnperspektivet har börjat diskuteras de senaste åren, och jag vill tacka alla som har drivit frågan politiskt och alla som har vittnat om övergrepp och därmed satt ljus på denna fråga. Nu har barnkonventionen gjorts till lag, så att frågorna kommer ytterligare i fokus.

Prot. 2019/20:78

20 februari

Svar på
interpellationer

När det gäller det statliga idrottsstödet användning fortsätter vi dialogen med RF. Jag vet att jag har riksdagen bakom mig när det gäller att stödet ska fördelas mer jämlikt och jämställt. Jag vet också att det finns ett stort engagemang inom idrottsrörelsen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2019/20:191 om EU:s exportförbud för snus

Anf. 31 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! David Josefsson har frågat statsrådet Hans Dahlgren om han är beredd att ta initiativ för att upphäva det svenska exportförbudet för snus, exempelvis i anslutning till förhandlingarna kring EU:s långtidsbudget. Interpellationen har överlämnats till mig.

Jag vill inledningsvis understryka att det övergripande målet för regeringens tobakspolitik är att minska allt tobaksbruk, även snus, och att förhindra att minderåriga börjar använda tobak. Målet antogs av riksdagen år 2011 och har därefter fastställts i regeringens reviderade strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020, den så kallade ANDT-strategin.

Jag vill också framhålla att Sverige stöder en folkhälsobaserad och restriktiv tobakspolitik i EU. Antagandet av tobaksproduktdirektivet (direktiv 2014/40/EU) var ett viktigt steg i EU:s tobaksförebyggande arbete, och Sverige har fullt ut genomfört direktivet.

Tobaksproduktdirektivet innebär att snus även i fortsättningen får säljas i Sverige, men inte i övriga medlemsstater. Under förhandlingarna om direktivet drev Sverige inledningsvis linjen att snus borde få säljas i hela EU, bland annat med argumentet att snus är mindre skadligt än andra tobaksprodukter som är tillåtna i hela EU.

Sveriges hållning möttes dock av ett starkt motstånd från EU-kommissionen och vann föga stöd från övriga medlemsstater. Detta gjorde att Sverige i stället inriktade sig på att få behålla sitt undantag för försäljning samt att vi själva ska få reglera innehållet i snus. Sverige lyckades i förhandlingarna undanta snus från tobaksproduktdirektivets bestämmelser om innehållsreglering.

Genom att verka för att upphäva förbudet mot export av snus till andra medlemsstater aktualiserar man också frågan om en omförhandling av tobaksproduktdirektivet. En omförhandling medför alltid risker och skulle bland annat kunna hota de undantag för snus som Sverige har fått igenom i den tidigare förhandlingen och som gäller på den svenska marknaden i dag. Regeringen värnar det svenska undantaget för försäljning av snus och att vi själva får reglera ingredienser och smaksättning. Av dessa skäl är jag i nuläget inte beredd att aktivt arbeta för att EU:s förbud mot export av snus till andra medlemsstater avskaffas.

Jag vill i sammanhanget påpeka att näringsutskottet vid upprepade tillfällen, senast i näringsutskottets betänkande 2018/19:NU13, har konstaterat att frågan om att verka för ett upphävande av exportförbudet inte längre har samma aktualitet.

Anf. 32 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag ställde denna interpellation redan i december när frågan om förhandlingarna kring EU:s långtidsbudget hade börjat aktualiseras på riktigt. Av lite olika skäl har debatten skjutits fram till i dag. Det är nästan en ödets ironi att interpellationsdebatten sker samma dag som EU har ett extrainsatt toppmöte för att diskutera just långtidsbudgeten.

I sakfrågan om EU-avgiften hoppas jag att vi är överens om att Sverige inte ska betala mer till EU – tvärtom. Men det är inte detta som min frågeställning handlar om. Min frågeställning handlar om vilka initiativ som regeringen är beredd att ta för att upphäva exportförbudet för snus i anslutning till dessa förhandlingar. Jag tycker att Sverige som nettobetalare borde ha en tämligen god förhandlingsposition gentemot övriga EU i frågan.

Snustillverkning är en viktig del av svensk livsmedelsindustri. I dag arbetar ca 3 000 personer med snustillverkning, varav många i Göteborg, som jag kommer från, men också i Skåne och på Gotland. Jag menar att exportförbudet för snus nog är Sveriges i dag enskilt största handelshinder på den inre marknaden.

Jag ska ge statsrådet en eloge för att hon ger ett mycket rakt och tydligt svar. Hon säger uttryckligen att hon inte är beredd att aktivt arbeta för att exportförbudet avskaffas. Det är synd att hon svarar så. Jag tror att ett hävt exportförbud sannolikt hade genererat både arbetstillfällen och exportintäkter till svensk livsmedelsindustri. Men även om svaret är rakt och tydligt ger det också utrymme för en del följdfrågor.

Statsrådet har i sitt svar till mig belyst att det övergripande målet för regeringens tobakspolitik är att minska tobaksbruket. Hon har också belyst att Sverige stöder en folkhälsobaserad och restriktiv tobakspolitik i EU. Det är gott så.

Jag tycker också att man ska stödja en evidensbaserad politik som siktar på att minimera skadeverkningarna av såväl tobak som alkohol. Men jag ser inte motsatsförhållandet, fru talman. Trots att Sverige tillåter såväl snusning som rökning är tobaksbruket i Sverige på jämförbar nivå med EU-snittet, och faktiskt lite lägre. Det som skiljer ut Sverige är att nivån på rökningen är betydligt lägre än EU-snittet. Att tillåta export av snus till EU skulle knappast innebära att nya grupper börjar bruka tobak. Det skulle snarare innebära att rökare i Europa skulle gå över till snusning, vilket är ungefär det som har hänt i Norge.

Det i sin tur är ju ur ett folkhälsoperspektiv bra, eftersom det verkar skademinimerande. Även om man i grunden är emot allt tobaksbruk är det rimligen bättre för folkhälsan att människor snusar än att de röker, fru talman.

Avslutningsvis undrar jag vad statsrådet egentligen menar med att riksdagen i ett betänkande från näringsutskottet har konstaterat att frågan inte längre har ”samma aktualitet”. Att riksdagen har avslagit ett antal motioner om ett tillkännagivande om exportförbudet är inte samma sak som att vi här i riksdagen gör någon form av aktualitetsprövning av frågan i sig.

Min frågeställning handlade om huruvida regeringen var beredd att i samband med förhandlingarna om EU:s långtidsbudget lyfta upp frågan om exportförbud för snus. Den frågan är i högsta grad aktuell. Den är de facto dagsaktuell.

Prot. 2019/20:78

20 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 33 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Som jag nämnde stöder Sverige den folkhälsobaserade och restriktiva tobakspolitiken i EU. Det tror jag att vi är överens om. Samtidigt är det så, och det har vi påpekat tidigare från regeringens sida, att vi inte är beredda att riskera det svenska undantaget genom en omförhandling av tobaksproduktdirektivet. Sverige har dessutom röstat för direktivet och har därmed redan tagit ställning till frågan om bland annat snusförbudet i övriga medlemsstater.

Vi har höga ambitioner från Sveriges och regeringens håll på folkhälsoområdet. Vi har också anslutit oss till de länder som vill gå i täten för tobakskontroll. Om Sverige agerar på ett sätt som inte vore lojalt med vad som är beslutat i direktivet kan det få återverkningar på Sveriges trovärdighet gentemot andra stater och Europeiska unionens institutioner.

Det kan skada vår trovärdighet, och därmed kanske också möjligheten, om det visar sig nödvändigt, att försvara det svenska snusundantaget. Det är ett argument som jag återigen vill lyfta fram. Sveriges rätt enligt anslutningsfördraget att ha snusförsäljning i Sverige är helt riktigt permanent. Det godkända undantaget kan bara upphävas av samtliga medlemsstater inklusive Sverige. Det vet vi båda två. Men det omfattar endast försäljningen, inte innehållet, smaksättning och så vidare.

EU har fortfarande möjlighet att bestämma om smaksättning och innehållet i snuset, vilket också förhandlingarna i tobaksproduktdirektivet visade. Det innebär att Europeiska kommissionen kan komma att föreslå begränsningar i det svenska snusundantaget på de områdena. Det kan sedan antas i rådet med kvalificerad majoritet. Jag vill bara lyfta upp den eventuella risken.

Det finns en bred enighet för det övergripande målet i svensk tobakspolitik att minska allt tobaksbruk, som jag nämnde inledningsvis. Målet togs fram av alliansregeringen redan 2011 i den ANDT-strategi som jag tidigare nämnde. Det är också beslutat med bred riksdagsmajoritet.

Vi vet i dag att snusning ökar risken för ohälsa och sjukdom. Det pågår fortfarande forskning på området. Hur stora riskerna är tvistas det om. Men att det finns en ökad risk för ohälsa är belagt. Flera studier och litteraturgenomgångar visar också att det finns tillräcklig kunskap om snusets skadeverkningar för att avråda från snusbruk. Hälsorisker av snusning kan inte avfärdas bara för att rökning är ännu allvarligare.

Sedan till frågan om EU:s långtidsbudget. I det sammanhanget vill jag bara kommentera att jag har svårt att föreställa mig att majoriteten av svenska skattebetalare skulle se logiken i att en sådan stor fråga som en förhöjd medlemsavgift i EU och EU:s långtidsbudget eventuellt skulle få dramatiska konsekvenser för de svenska finanserna och att det skulle kunna kompenseras av en möjlighet för svenska snusföretag att exportera sina produkter till EU. Det är olika dignitet i frågorna.

Jag vill naturligtvis svara på frågan. Jag ser inte den naturliga kopplingen. Som nämndes här i dag är det en väldigt aktuell fråga, men det är också en väldigt stor fråga. Jag ser inte att den ska läggas in i debatten. Jag tror inte att vi har en bred majoritet bakom oss att kunna förhandla den omfattande eventuella ökningen av medlemsavgiften för EU det skulle innebära för Sveriges del.

Anf. 34 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet!

Statsrådet lyfter fram att man inte vill riskera det svenska undantaget. Jag är en stark Europavän. Jag tror på det europeiska samarbetet och den inre marknaden. Men det europeiska samarbetet kan inte bara handla om att vi rätta oss efter EU:s regler. Det måste också handla om att vi ska göra vår röst hörd och få EU att lyssna på oss.

Vi är nettobetalare till EU. Det betyder också att vi har goda möjligheter att påverka Europeiska unionen. Använder inte vi den möjligheten underminerar vi, menar jag, legitimiteten för EU hos svenskarna. Att inte vilja aktivt arbeta för att häva exportförbudet för snus, egentligen oavsett sammanhang, med hänvisning till att man är orolig för att EU ska ta bort det svenska undantaget är just sådan politik som underminerar EU:s legitimitet i Sverige. Det är just ett sådant argument som en EU-skeptiker använder för att argumentera emot att Sverige ska vara medlem i EU. Vi ska vara med i EU. Men vi ska också aktivt arbeta för att förbättra EU.

Jag ställde ursprungligen interpellationen till EU-minister Hans Dahlgren. Jag vill ändå passa på när Anna Hallberg svarar i egenskap av utrikeshandelsminister att få utveckla ett antal frågeställningar om regeringens exportpolitik, fru talman.

Man kan ha olika åsikter om hur skadligt snus är. Men huruvida en produkt är moraliskt uppbygglig eller inte har inte tidigare hindrat att den svenska regeringen gjort ganska stora insatser för att stärka svensk export av densamma.

År 2018 delade Anna Hallbergs kollega Mikael Damberg, som då var näringsminister, ut priset Årets livsmedellexportör till The Absolut Company som tillverkar Absolut vodka. Priset Årets livsmedellexportör är ett samarbete mellan regeringen, Business Sweden och branschorganisationen Livsmedelsföretagen.

I oktober förra året besökte Anna Hallberg själv byggandet av den svenska paviljongen inför världsutställningen Expo 2020 i Förenade Arabemiraten. Vapentillverkaren Saab är officiell sponsor till Expo 2020. En av de största kunderna till Saab är i sin tur Förenade Arabemiraten.

Förstå mig rätt. Jag tycker att Sverige ska vara stolt över både The Absolut Company och Saab. Men statsrådet får gärna utveckla varför regeringen energiskt främjar svensk export av alkohol och vapen men inte är beredd att med samma energi stödja svensk export av snus.

Man kan diskutera forskningsläget. Men jag tror att vi ändå är överens om att tillgänglig forskning visar att snus är betydligt mindre skadligt än alkohol.

Anf. 35 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Vad gäller hälsoriskerna med att snusa vet vi att nikotinet är starkt beroendeframkallande. Det har effekter bland annat på hjärta och kärl. Att snusa orsakar reversibla förändringar på munslemhinnan. Det kan även uppstå permanenta skador på tandkött och de ställen där snuset vanligen placeras. Vidare innebär snus användning vid graviditet en ökad risk för till exempel för tidig födsel och intrauterin fosterdöd.

Det handlar inte om moral i det avseendet, utan det handlar om de skadeverkningar som snuset ändå bidrar till. Andra hälsoeffekter är i dagsläget inte så tydligt belagda för snus som för annan tobak. Där finns fler

hälsoeffekter som är belagda när det gäller rökning. Men vi vet att snusning ökar risken för ohälsa och sjukdom. Det finns det tillräcklig kunskap om.

Vi kan inte avfärda hälsorisker av snusning genom att säga att rökning är ännu farligare. Jag skulle vilja plocka bort den moraliska aspekten av mina tidigare inlägg. Det handlar mer om hälsofrämjande. Tobak är en laglig handelsprodukt. Men eftersom tobak och nikotin är starkt beroende-framkallande behöver de regleras särskilt.

Av folkhälsoskäl omfattas tobaksprodukter som vi vet av ett stort antal regleringar. Det gäller till exempel bestämmelser om marknadsföring, varningstexter, begränsning av handel och så vidare. Det av riksdagen antagna övergripande tobakspolitiska målet innebär att allt tobaksbruk ska minska. Det är det övergripande målet, och det gör ingen skillnad på olika tobaksprodukter.

Det innebär däremot inte att tobaksprodukterna regleras på samma sätt. Det finns skillnader mellan hur cigaretter och snus regleras, och det vet vi också. Socialstyrelsen rekommenderar vidare inte snus som en metod för rökavvänjning. Det har inte den effekten. I varje fall rekommenderar man inte snus som en rökavvänjande metod.

Socialstyrelsen konstaterar också att det saknas vetenskapliga studier om effekten av snus som rökavvänjningsmedel. Anledningen till att jag lyfter detta är jämförbarheten med andra länder, där rökningen är vanligare och snus kanske inte alls förekommer. Socialstyrelsen lyfter i alla fall inte fram att snus skulle vara en metod för rökavvänjning och säger vidare att det finns andra, effektiva åtgärder för detta.

Sverige har enligt tobaksproduktdirektivet en skyldighet att förbjuda kommersiell utförsel av snus till andra EU-länder. Det framgår också av snusförordningen och utträdesavtalet att Storbritannien omfattas. Jag vill lyfta detta eftersom också brexit är en aktuell fråga. Storbritannien omfattas alltså av utförselförbudet under den så kallade övergångsperioden av brexit. Så har vi klargjort det också.

Regeringen är på väg att tillsätta en utredning med uppdraget att göra en översyn av vissa frågor på tobaksområdet. Syftet är att säkerställa en sammanhållen och systematisk reglering av tobak, e-cigaretter och tobaksfria nikotinprodukter – detta sagt om snus och tobak.

Frågan om export av krigsmateriel lyftes också här av David Josefsson. Den ligger ju inte riktigt i interpellationen, men jag vill ändå kort besvara den. Det är ett helt annat område, som handlar om Sveriges försvarspolitik och neutralitetspolitik och om förmågan att ha en försvarsindustri. Vi har ett av världens mest strikta regelverk när det gäller export av krigsmateriel. Det är oerhört strikt, och det finns riktlinjer som begränsar det på ett sätt som jag tror att vi båda känner till.

Jag vill bara lyfta att det är en helt annan fråga, som i förlängningen har att göra med Sveriges försvarsförmåga och att vi ska kunna ha en egen försvarsindustri. Men det är naturligtvis otroligt viktigt att ha strikta regler även på detta område.

Anf. 36 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman och statsrådet! Vi fick en lång utläggning här om att snus inte är hälsofrämjande. Min poäng var lite grann att inte heller alkohol är

hälsofrämjande, men det stöds ju av regeringen. Man ger till och med pris till alkoholexport och vodkaexport.

Statsrådet har i debatten gett ett rakt och tydligt svar. Även om det inte var det svar jag hade hoppats på lämnar det absolut inte något utrymme för missförstånd. Regeringen är inte beredd att aktivt arbeta för att EU:s förbud mot export av snus avskaffas. Det är synd. Det är synd för de 3 000 anställda som arbetar med snustillverkning i Sverige i dag – 3 000 anställda som hade kunnat vara betydligt fler om regeringen hade varit mer offensiv i att tillåta livsmedelsindustrin att exportera snus också till resten av EU.

Det är synd ur ett folkhälsoperspektiv. Man kan diskutera hur de olika tobaksslagen står mot varandra. Men snus är i huvudsak ett substitut för rökare, och även om det inte är bra för hälsan att snusa är det betydligt bättre än att röka tobak.

Men det är också synd ur ett EU-perspektiv. I dag, i denna stund, förhandlas EU:s långtidsbudget. Sverige är en av nettogivarna. Som Europavän vill jag att Sverige ska få bang for the buck, och jag tror att det hade gett bang for the buck att avskaffa vårt största handelshinder på den inre marknaden. Det är synd att regeringen inte delar min uppfattning.

Jag vill ändå tacka statsrådet för en bra debatt och för ett tydligt svar.

Anf. 37 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Tack, David Josefsson, för en bra debatt, som sagt! Jag vill bara avslutningsvis återigen ta min talartid för att betona de risker som jag ser med försöket att eventuellt omförhandla det svenska undantaget.

Vi vill bevara det svenska undantaget, och vi ser att det finns risker med att öppna upp förhandlingen igen. Jag har nämnt det tidigare i debatten. Jag nämnde också att det finns en bred enighet i riksdagen om det övergripande målet att minska allt tobaksbruk och all användning av tobak. Det är också regeringens mål.

Jag vill avslutningsvis nämna att vi självklart varje dag ska använda vår röst i EU för de svenska intressen som vi vill lyfta fram och bevara. I det här fallet väljer regeringen att värna det svenska undantaget men också att värna vår inställning att försöka minska allt tobaksbruk.

Vi må inte mötas i någon enighet om detta, men jag tackar fru talman och ledamoten för en bra debatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.54 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

Prot. 2019/20:78

20 februari

Svar på
interpellationer

§ 9 Frågestund

Anf. 38 TALMANNEN:

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning.

Därmed vill jag hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras av statsrådet Mikael Damberg, försvarsminister Peter Hultqvist, statsrådet Peter Eriksson och kultur- och demokratiminister Amanda Lind. Statsrådet Mikael Damberg besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Försvarsberedningen som forum för förhandling

Anf. 39 PÅL JONSON (M):

Herr talman! Jag vill rikta min fråga till försvarsminister Peter Hultqvist.

Ända sedan Försvarsberedningens slutrapport *Värnkraft* presenterades våren 2019 har svensk försvarspolitik präglats av oreda. Det är djupt beklagligt. Socialdemokraterna vägrade ju att ställa sig bakom Försvarsberedningens slutrapport eftersom man inte ville ställa upp på de ekonomiska åtagandena. Sedan träffade man en ekonomisk överenskommelse med C och L som inte var prissäkrad. Konsekvensen är att ÖB nu säger att bara hälften av Försvarsberedningens förslag kan genomföras fram till 2025.

Försvarsministern har ju tillsatt en analysgrupp för att utvärdera Försvarsmaktens underlag tillsammans med Försvarsberedningens förslag. Den analysgruppen har lidit av allvarliga brister som att inte kunna hantera sekretessbelagt material. Jag vill därför fråga försvarsministern om han är villig att använda Försvarsberedningen för de kommande politiska förhandlingarna inför det nya försvarsbeslutet.

Anf. 40 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Det var nog allmänt hälsosamt att det redan på ett tidigt stadium konstaterades att det inte är säkert att exakt det som Försvarsberedningen har sagt om ekonomin håller i konfrontation med verkligheten. Därför gjorde vi precis som man brukar göra, tog in en analys från Försvarsmakten, och där framkom det att detta inte stod på helt solid grund. Sedan har vi gått vidare. Det var nödvändigt att genomföra denna analys av ekonomin, som Pål Jonson själv har deltagit i så sent som i dag och som numera är att betrakta som ett avslutat arbete.

Vi kommer i de former och den förhandlingsverksamhet som framöver ska leda till ett försvarsbeslut att klara ut att vi kan dela hemlig information, klara ut öppenheten och lägga grunden för en bred framtida försvarsuppgörelse.

Anf. 41 PÅL JONSON (M):

Herr talman! Jag kan konstatera att det ju inte var så att regeringen inväntade Försvarsmaktens underlag. Ni fattade beslut om ekonomin den 30 augusti, så i det avseendet skiljer det ingenting från Försvarsberedningens analys.

Sedan vill jag påminna om att Försvarsberedningen är regeringens organ för samråd om och inriktning av den framtida försvarspolitiken. Är regeringen mån om att vidmakthålla en bred politisk samsyn kring säkerhets- och försvarspolitiken bör den alltså vara öppen för att använda Försvarsberedningen.

Prot. 2019/20:78

20 februari

Frågestund

Anf. 42 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Självklart, och det vet Pål Jonson, är vi måna om att lägga grunden för bredd i uppgörelsen.

Vi håller nu på och tittar på formerna för hur man ska driva detta arbete framöver. Jag har nyss redogjort för ingångsvärdena till hur ett sådant arbete kan genomföras.

När det sedan gäller vår uppgörelse gjorde vi den på den här nivån. Det är dock inte detsamma som att jag själv gick ed på att detta var den exakta nivån för att fullfölja alla Försvarsberedningens ambitioner – även om Försvarsberedningen tidigare hade en total säkerhet i detta, som visade sig inte stämma med verkligheten.

Utvisning av kriminella

Anf. 43 KATJA NYBERG (SD):

Herr talman! Andelen kvinnor som utsätts för grova sexualbrott under tvång ökar. Däremot minskar andelen utvisningar av dömda gärningsmän.

Vi har bland annat den uppmärksammade domen gällande en gruppvåldtäkt där tre utländska gärningsmän av tingsrätten dömdes för grov våldtäkt till fleråriga fängelsestraff och utvisning. Hovrätten ändrade dock domen för en av männen så att utvisningsbeslutet upphävdes, med motiveringen att mannens psykiska ohälsa gjorde honom särskilt sårbar i hemlandet och att en utvisning skulle drabba mannen orimlig hårt.

Inget våldtäktsoffer ska behöva höra att en utvisning medför men eller att våldtäktsmannens psykiska ohälsa gör honom särskilt sårbar i hemlandet så att han därmed får straffet sänkt eller till och med får rätt att stanna i Sverige. Brottsofferperspektivet är som bortblåst med regeringens politik.

Hovrätten gör bedömningar utifrån hur lagen är utformad. Det är alltså inte hovrätten som bär ansvaret för utfallet utan lagstiftaren.

Min fråga går till Mikael Damberg: När planerar regeringen att göra handling av sitt löfte så att fler kriminella faktiskt utvisas?

Anf. 44 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Bland de värsta brott som begås är när kvinnor utsätts för våldtäkt eller sexuellt våld. Det pågår ett arbete där vi har skärpt straff. Vi gör nu också en stor satsning på Polismyndigheten, där 350 personer anställs runt om i Sverige för att snabbare utreda den här typen av brott. Vi vet att när man gör utredningsarbetet korrekt leder det till fler fällande domar.

Svensk lagstiftning medger och stipulerar att det vid denna typ av grova brott också är möjligt att döma till utvisning. Som statsråd i Sveriges regering bör jag inte kommentera hur enskilda domar har utfallit, men jag kan konstatera att lagstiftningen medger att man utvisar vid grova brott.

Anf. 45 KATJA NYBERG (SD):

Herr talman! Regelverket för utvisning vid brott har sett likadant ut sedan 1994. Behovet av ny lagstiftning är stort. Det är rimligt att människor som kommer hit ska följa svenska lagar och regler. Gör man inte det ska man helt enkelt inte vara kvar i Sverige.

HD:s avgörande dom, som jag hänvisade till, är vägledande för resten av Sveriges domstolar. Vad som krävs för att undvika att utländska våldtäktsmän inte döms till utvisning är en enkel lagändring. När, mer exakt, planerar regeringen att få igenom denna lagändring?

Anf. 46 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Genom att vi bedriver en politik som skärper straffen för denna typ av brott blir det enklare att döma till utvisning, eftersom det hänger ihop med typen av brott men också med hur allvarligt brottet är. Ju allvarligare brottet är, desto större är chansen och möjligheten att utvisa.

Men det bygger också på att vi har bevis, och där gör vi just nu en väldigt stor kraftsamling för att ge polisen större möjligheter att utreda denna typ av brott så att det verkligen leder till fällande dom.

Flickors idrottande

Anf. 47 HELENA VILHELMSSON (C):

Herr talman! Min fråga riktar sig till idrottsminister Amanda Lind.

Under förra året släppte Generation Pep sin rapport om barns och ungas rörelsemönster. Den visade att alldeles för många rör sig alldeles för lite. Rapporten befäster också att aktiviteterna avtar med åldern och att flickor rör sig mindre än pojkar. Flickor i gymnasiet är de som rör på sig allra minst.

Detta är oroväckande, tycker jag. Varför tycker inte flickor att det är lika roligt att idrotta, leka och träna som pojkar tycker? Beror det på för lite idrott i skolan? Beror det på att skolgårdar och andra miljöer mest är anpassade efter lagidrotter? Beror det på att idrottsrörelsen är för tävlingsinriktad?

Det här är frågor som Centrum för idrottsforskning ställer sig. De menar också att idrottsrörelsen behöver bli lite mer rörlig. Det ska vara enkelt att börja träna eller utöva en idrott utan krav på prestation, även i äldre åldrar.

Folkhälsan bland barn och unga är inte jämlik och visar sig heller inte vara jämställd. Jag skulle vilja höra idrottsministerns syn på detta och om det finns något arbete på gång för att förändra det.

Anf. 48 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Herr talman! Jag delar helt den problembild som Helena Vilhelmsson beskriver. Sådana här rapporter har vi tyvärr fått under rätt många år från Centrum för idrottsforskning och från annan forskning som pekar på att barn rör sig alldeles för lite, slutar idrotta tidigare och att det fortfarande finns en ojämlikhet och en ojämställdhet inom idrotten.

Regeringen är tydlig mot Riksidrottsförbundet och idrottsrörelsen med att man måste göra mer för att motverka detta. Idrottsrörelsen ser just nu

över sina bidragsregler för att de i högre grad ska styra mot mer jämlikhet och mer jämställdhet. Det är *en* viktig sak.

Sedan måste vi också göra mer från det offentliga. Vi har infört 100 fler idrottstimmar i skolan. Det bidrar såklart till mer idrott och rörelse. Vi måste göra mer när det gäller hur vi utformar våra miljöer för mer rörelse och mer hållbarhet över huvud taget.

Sedan tror jag också att kommunerna har ett viktigt jobb i att samverka mer med både idrottsrörelsen och den öppna fritidsverksamheten för att ställa lokaler till förfogande och på olika sätt öppna upp idrotten för fler i vårt land.

Anf. 49 HELENA VILHELMSSON (C):

Herr talman! Det är tryggt att höra det. Jag vet att det är många som jobbar med det här. Det är mödra- och barnhälsovården, förskola och skola, föreningsliv, näringsliv och inte minst vi här genom politiska styrmedel. Men frågan är om det räcker. Trots att vi har antagna folkhälsomål blir situationen inte så mycket bättre.

Jag funderar på om det kanske behövs en bättre samordning. Andra länder har antagit ramverk och strategier för att tydliggöra exakt vem som ansvarar för vad. Anser ministern att det kan vara en del av lösningen för att det här ska förtydligas och vi faktiskt ska nå våra folkhälsomål för barn och unga?

Anf. 50 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Herr talman! Det skulle absolut kunna vara en del av lösningen. Samtidigt har vi uttalade målsättningar. Vi vet att det här är en utmaning, och jag tror att det absolut viktigaste är att vi får till effektiva åtgärder. Nu har vi som sagt just infört 100 fler idrottstimmar i skolan. Vi har Rörelsenätverket som jobbar just för samverkan mellan utbildning, skola och idrottsrörelse för att få in mer naturlig rörelse i skolan och öka kontaktytorna mot föreningslivet. Idrottsrörelsen jobbar intensivt med frågan. Vi måste göra mer.

Ungdomsrån och skattesänkningar

Anf. 51 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Herr talman! Jag vill rikta min fråga till inrikesminister Mikael Damberg.

På bara några år har antalet rån mot unga offer mer än fördubblats. 2 484 brott anmäldes 2019. Det ger känslan av att inte vara fredad och av att man när som helst kan bli bestulen och också förnedrad. Det är en alarmerande utveckling. Brotten sker inte bara i de stora städerna utan även på mindre orter, till exempel nyligen i Fristad utanför Borås.

Herr talman! Krafttag krävs för att vända denna negativa trend, och vi kristdemokrater vill skärpa straffen för unga som begår brott. Förvånande nog har statsministern nyligen förklarat att det är Alliansens skattesänkningar mellan 2006 och 2014 som är orsaken till ökningen av ungdomsrånen som vi ser i dag. Jag undrar därför: Delar inrikesministern statsministerns analys vad gäller orsaken till ökningen av antalet ungdomsrån? Om

så är fallet: Hur ser ministern på regeringens egna skattesänkningar i den senaste budgeten och i S-regeringens budgetar före 2006?

Anf. 52 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Tack för en viktig fråga, Ingemar Kihlström!

Ungdomsrånen plågar Sverige just nu. Vi har sett en kraftig uppgång de senaste åren. När man ser bilder och tar del av rapporteringen kring det här förstår man hur brottsoffren, de här unga människorna som drabbas, känner sig. Deras familjer känner stor oro för sina barn efter att någonting sådant här har hänt.

Jag ser också någon form av brist på moral kopplad till de här händelserna, som också ibland har grovt förnedrande inslag. Där måste man ställa sig frågan hur föräldrarollen ser ut och hur moralen kan brista på det här sättet.

Vi tar det här på väldigt stort allvar. Polisen sätter in kraftfulla åtgärder, polisen växer, vi sätter upp fler kameror och vi inför en ny ungdomspåföljd med straff för just den här ungdomskategorin som kan komma i fråga. Men vi måste också göra förebyggande insatser genom skola och socialtjänst inte minst i de utsatta områdena för att se till att unga människor inte hamnar snett. Det kommer att krävas skattepengar för att ha råd med de välfärdsinvesteringar som krävs.

Anf. 53 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Herr talman! Tillsammans med straffskärpningar behövs, precis som ministern säger, förebyggande åtgärder. Familjen är grundpelaren i samhället och behöver ibland stöd för att bryta ungdomars negativa livsval.

Kristdemokraterna har föreslagit en nationell krissocialjour som skulle kunna hjälpa den lokala socialtjänsten ytterligare. Regeringen har den senaste tiden anslutit till Kristdemokraternas förslag om psykiatriambulanser och ökade befogenheter för tullen. Är det dags att också ansluta till förslaget om en nationell krissocialjour?

Anf. 54 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag tycker att det är bra att vi har en diskussion där vi funderar mer över vad vi kan göra i förebyggande syfte också på nationell nivå. Vi har gett i uppdrag till både Skolverket och socialtjänsten att rikta insatser för att jobba mer förebyggande.

Jag utesluter inte att det behövs ytterligare insatser för att de här unga människorna tas om hand tidigt så att de inte dras in i den här typen av kriminell verksamhet. Det är det mest brottsförebyggande arbetet vi kan göra. Men då krävs det också skattepengar. Då kan man inte alltid när man får chansen, också från Kristdemokraternas sida, prioritera stora skattesänkningar.

Straffrabatt för unga

Anf. 55 JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Jag tänkte fortsätta lite på samma ämne som tidigare frågeställare hade, alltså att vi har ett tilltagande våld bland unga människor.

Även när flera av dem som ska svara på frågorna här i dag var unga förekom våld. Det var inte sällan så att fattiga och utsatta barn gav sig på dem som var mer privilegierade, kanske i SSU eller FPU, där jag själv var aktiv. Men nu har vi en helt annan utveckling. Vi ser bötning, manning och förnedringsrån, och vi ser att unga tas upp i grovt kriminella gäng och tvingas utföra mängder av brott och bära narkotika och handeldvapen.

Vi tittar nu på att ta bort straffrabatterna som är automatiska i dag för unga människor över 18 år. När tänker statsrådet Damberg återkomma med ett förslag till riksdagen? Det brådskar. Man ska beakta ungdomars ålder, men man ska inte ha automatiska rabatter för dem som begår brott på brott.

Anf. 56 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Tack, Johan Pehrson, för en viktig fråga!

Det kommer att behövas nya påföljder för ungdomar, och jag tror att vi har en viktig diskussion om den nya ungdomspåföljden som kan innebära utgångsförbud för just den här ålderskategorin och som innebär att de inte får vara på stan så att vanliga skötsamma ungdomar vågar vara ute medan de här ungdomarna får vara hemma med fotboja. Men det behövs också förändringar av dagens system med ungdomsrabatten. Den fungerar inte på ett tillfredsställande sätt.

Som Johan Pehrson vet är det inte jag som kommer att lägga fram de förslagen utan Morgan Johansson, men vi räknar med att göra det inom en ganska snar tid.

Anf. 57 JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Det gläder mig att höra. Jag vill bara understryka att för att det här ska få stöd i riksdagen underlättar det att statsrådet Damberg när han talar med justitieminister Morgan Johansson tar med sig att vi kräver att det egentligen inte ska vara några rabatter alls. Bara människor som någon gång tidigare har begått ett brott kan komma i fråga. Det får inte begränsas av vilken sorts brott det är och så vidare, för vi måste vara tidigare och tydligare.

Den enklaste socialpedagogiska åtgärden vi kan vidta för att minska brottsligheten är tidiga och tydliga tag. Annars måste vi vara stenhårda, och det vill vi undvika.

Anf. 58 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag vill understryka att det är viktigt med tidiga reaktioner från samhällets sida och tidiga insatser för unga människor så att de inte hamnar snett, men det är också viktigt med en förändring av ungdomsbattssystemet. Jag uppfattade också behandlingen i utskottet som att det inte fanns stöd för Moderaternas linje att helt ta bort det, och det låter väl lovande när vi nu jobbar vidare med förslaget.

Resultatet av Operation Rimfrost

Anf. 59 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till Mikael Damberg.

Efter några grova våldsdåd kom det som blev droppen, och det var när en 15-årig pojke i Malmö blev skjuten i november förra året. Då startades

vad som kallas en nationell händelse. Den kallades Rimfrost. Tidigare har vi haft en nationell händelse efter terrordådet på Drottninggatan i Stockholm och efter skogsbränderna.

Det är alltså polisen som har jobbat med Operation Rimfrost. Syftet var att minska antalet sprängningar och skjutningar, öka beslagen av skjutvapen och sprängmedel och minska antalet gängkriminella – det kan ske både genom att man griper dem och att man genom avhoppbarverksamhet får dem att lämna kriminaliteten – och att öka allmänhetens trygghet, bland annat genom synliga poliser.

Nu har Rimfrost pågått ett tag. Hur har det gått?

Anf. 60 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Tack, Hillevi Larsson, för en viktig fråga!

Operation Rimfrost har rullat på i några månader nu. Jag var i Malmö i måndags och träffade polisen för att höra hur de upplever att det har gått. Deras bild är att den förstärkning de har fått har gjort skillnad. Jag tror att många Malmöbor upplever att det har varit en större närvaro och att mycket av den öppna narkotikaförsäljningen har slagits ut eller störts på ett helt annat sätt.

Polisen hade presskonferens tidigare i dag och rapporterade vad insatserna har lett till så här långt: 192 är frihetsberövade, 247 husrannsakingar har gjorts och 293 vapen och 63 kilo sprängämnen har beslagtagits. Det står klart att det ger effekt när polisen kraftsamlar på det här sättet.

Vi måste dock utvärdera det ordentligt och se vad den samlade effekten blir.

Polisen meddelade också att man nu flyttar över en del resurser mot Uppsala, där man ser problem med gängkriminalitet.

Anf. 61 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Jag har själv märkt av den ökade närvaron i Malmö. Jag bor ju där. För inte så länge sedan var jag ute och cyklade och såg sammanlagt tre polisbilar som stannade fordon längs med vägen. Gripandena gick väldigt lugnt till, men det syntes ändå att något hände.

Det är hoppningivande att en sådan här ändå ganska kort insats kan ge effekt. Det visar att det går att knäcka gängbrottsligheten. Det gäller bara att fortsätta på det här spåret och att sprida insatserna till fler områden.

Anf. 62 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag tror verkligen att Hillevi har rätt. Det går. När vi har samlade resurser slår det mot gängen. Det får effekt.

Det är dock viktigt att säga till Malmö, som inte skulle stå ensam i det här, att polisen kommer att fortsätta att ha extra resurser i Malmö även om man flyttar över resurser också mot Uppsala. Det här arbetet ska vara långsiktigt. Det kommer nämligen att komma bakslag. Men det har visat sig att när vi slår på det här hårda sättet ger det effekt.

Anf. 63 CAMILLA HANSÉN (MP):

Herr talman! Jag har under några dagar följt Sametingets plenum i Umeå. Flera av statsrådet Linds ansvarsområden diskuterades flitigt. Det gäller kulturens finansiering, önskan om en samisk nationalscen, samiskt idrottande, särskilt ungdomars, och språk.

Det var mycket diskussion om den samiska sanningskommission som ska genomföras. En del ledamöter upplever att det inte händer någonting. En förklaring är att Sametinget saknar finansiering för det förankringsarbete som behöver ske inför kommissionens arbete. Det är såklart en viktig fråga för det samiska folket.

Vi i Miljöpartiet har gått till val på att vi ska stärka urfolket samernas självbestämmande och inflytande. Vi vill att Sverige ska skriva under ILO:s konvention 169 om urfolks rättigheter och att Sverige ska ta ansvar och ge upprättelse för historiska övergrepp. Därför undrar jag om statsrådet kan informera om hur arbetet med sanningskommissionen ser ut just nu och om de närmsta planerna.

Anf. 64 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Herr talman! Tack, Camilla Hansén, för frågan!

Det är viktigt att vi synliggör de övergrepp och kränkningar som har begåtts mot våra nationella minoriteter och mot urfolket samerna. Vi ser att allt fler länder, inte minst i Norden, tar de stegen och inför sanningskommissioner eller sannings- och försoningskommissioner.

Jag är glad över att regeringen för någon vecka sedan kunde meddela att vi kommer att införa en sanningskommission för tornedalningar, lantalaiset och kväner, efter nära dialog med den gruppen.

Vi har också haft en nära dialog med Sametinget om införande av en sanningskommission. Regeringen har meddelat att vi kommer att införa en sådan. Vi tittar just nu på frågan om medel för förankringsprocessen. Det är viktigt både att frågan om en sådan kommission är djupt förankrad i den aktuella minoritetsgruppen, att det är därifrån frågeställningarna väcks, och att vi jobbar med det på ett lyhört och noggrant sätt. Men det kommer att tillsättas en sanningskommission.

Anf. 65 CAMILLA HANSÉN (MP):

Herr talman! Statsrådet besvarade såväl frågan som mina två följdfrågor i ett och samma svar. Tack!

Finansieringen av det civila försvaret

Anf. 66 AMIR ADAN (M):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Peter Hultqvist.

Totalförsvaret består av två delar, dels det militära försvaret, dels det civila försvaret. Båda måste finnas på plats för att det samlade totalförsvaret ska kunna lösa sina uppgifter i händelse av höjd beredskap och krig.

Regeringen har gett besked om hur man ser på finansieringen när det gäller det militära försvaret men inte när det gäller det civila försvaret. Försvarsberedningen har i bred politisk enighet sagt att kostnaderna för det

förslag för att stärka det civila försvaret och totalförsvaret som beredningen har lämnat sammantaget uppgår till 4,2 miljarder kronor per år i slutet av försvarsbeslutsperioden 2021–2025.

Min fråga gäller om statsrådet och regeringen står bakom den nivå på finansiering som Försvarsberedningen har angett för det civila försvaret.

Anf. 67 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Eftersom jag ansvarar för civilt försvar anser jag att det bör vara jag som svarar på frågan.

Det är precis som frågeställaren säger. Det finns inte i dag avsatt medel för hela satsningen som fanns inom Försvarsberedningens rapport. Det som är avsatt är den första delen, något över 400 miljoner kronor årligen, för att bygga upp civilförsvaret och att ta fram de underlagen och jobba med planering. Det är ett återtagandearbete som nu sker.

Just nu ligger ett uppdrag på ett tjugotal bevakningsansvariga myndigheter att utifrån Försvarsberedningens rapport komma in till regeringen med en analys av vilka åtgärder som bör prioriteras. Man ska kostnadssätta dem så att vi kan göra en beräkning av kostnader och möjligheter för att gå framåt och på vilka prioriterade områden vi ska göra det för att totalförsvaret som helhet ska få bästa möjliga utveckling.

Anf. 68 AMIR ADAN (M):

Herr talman! Tack, statsrådet Damberg!

Sedan regeringen i 2015 års totalförsvarsbeslut lade fast att planeringen för totalförsvaret skulle återupptas har fem år passerat. Och det säkerhetspolitiska läget har under denna period försämrats ytterligare.

Det är viktigt att inte dra detta i långbänk, när man nu har en bred politisk enighet i Försvarsberedningen gällande finansieringen.

Anf. 69 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Det finns inga tankar på att dra någonting i långbänk. Men vi måste göra rätt.

Sverige har avvecklat en stor del av det civila försvaret och ska nu bygga upp det igen utifrån nya förutsättningar. Det handlar om omvärldsförändringar, digitalisering och även att mycket som tidigare var i offentlig regi nu är i privat regi. Därför kommer utbyggnaden av det civila försvaret att behöva ske på ett delvis annorlunda sätt. Och därför behöver vi ett underlag som gör att vi fattar rätt och korrekt beslut när vi ska återuppta det civila försvaret.

Påföljderna för grova våldsbrott

Anf. 70 HENRIK VINGE (SD):

Herr talman! Min fråga går till Mikael Damberg.

I dag kom domen i det uppmärksammade förnedringsrånnet där ett invandrargäng kissade på sitt offer, vilket vi hörde om i förra veckan. Alla blev dömda. Men ingen fick fängelse, och ingen blev utvisad. Vi har alltså ytterligare ett ungt brottsoffer som kanske har fått sitt liv sönderslaget men som aldrig kommer att få någon upprättelse.

Faktum är att färre än hälften av alla människor som kommer till vårt land och begår ett grovt brott blir utvisade. De flesta får stanna och kommer normalt sett ganska snabbt ut på gatorna igen.

Jag undrar hur många fler som ska behöva misshandlas och förnedras, hur många fler som ska behöva mördas, skjutas eller sprängas och hur många fler tjejer som ska bli våldtagna innan regeringen förstår att vi behöver fängsla och eller utvisa alla människor som begår den här typen av grova brott.

Anf. 71 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag kommer att fördöma varje våldsbrott, varje rån och varje misshandel. Det är helt oacceptabelt. Det var därför jag i ett tidigare svar förklarade att polisen kraftsamlar kring detta, att vi förändrar regelverket så att polisen alltid ska utreda den typen av brott och att regeringen har lagt fram en ny ungdomspåföljd som innebär att man både kan sätta fotboja på de ungdomar som betar sig illa och kan ge dem utgångsförbud.

Vi har en utbyggnad av fler närvarande poliser och har sett till att få ett system som innebär att vi kan sätta upp fler kameror för att öka tryggheten när det gäller den gruppen. Dessutom har vi diskussionen om ungdomsrabatten, som kommer att förändras framöver.

Jag vill dock varna för dem som vill använda den typen av brott för att polarisera samhället. Jag uppfattar att det finns politiska krafter som vill använda det för att skapa mer motsättningar i samhället. Jag tror inte att det är bra och vill varna för det.

Vi har sett väldigt grova våldsbrott också i våra grannländer, där människor har gått för långt på grund av sin invandrarfientlighet. Det vill jag inte se i Sverige.

Anf. 72 HENRIK VINGE (SD):

Herr talman! Min fråga gällde varken fotboja, utgångsförbud eller huruvida regeringen fördömer våldsbrott. Den gällde huruvida inrikesministern tycker att den som begår ett grovt brott – säg att man kommer till Sverige och blir dömd för våldtäkt – bör sitta i fängelse. Och bör man i så fall utvisas, i samtliga fall?

Anf. 73 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag har redan sagt att svensk lagstiftning medger att man vid grova brott utvisas. Det är huvudregeln om man begår grova brott i Sverige, och så ska det vara. Jag tycker inte att man ska ha någon annan ambition.

Jag vill dock varna partier för att i någon form av logik använda våldsbrott för att öka polariseringen i samhället. Jag vill påminna om vad Säpo-chefen har sagt: Våldsbejakande högerextrem ideologi gynnas av en hätsk retorik och ökad polarisering. Det har vi inte minst nyligen kunnat se i Tyskland. Jag vill därför varna för det.

Anf. 74 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Herr talman! Även jag vill ställa en fråga till statsrådet Mikael Damberg. I veckan har vi kunnat se rejäla översvämningar längs västkusten. Henån, Grebbestad, Fjällbacka och inte minst Uddevalla drabbades i måndags av kraftiga översvämningar.

I en tid av ökade klimatförändringar, som också blir alltmer påtagliga, kommer det att bli vanligare med skogsbränder, stormar och översvämningar. Det kräver klimatanpassningar och fler förbättringsåtgärder för att minska effekterna av detta. Det vilar ett stort ansvar på såväl lokal som nationell nivå.

Min fråga till statsrådet är: Vilka åtgärder kommer statsrådet att vidta för att framöver stärka arbetet med klimatanpassningsplaner och förbättringsåtgärder på området?

Anf. 75 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag har ett övergripande ansvar för krishanteringen i samhället och kan därför såklart svara på detta. Mitt specifika ansvar gäller även Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Det är en myndighet som bistår med extraresurser i form av ledningskapacitet, Rakelsystemet och extra materiel i händelse av stora olyckor. Myndigheten har under de senaste åren förstärkt sin beredskap. Man har nu gjort insatser i Västsverige i samband med de höga vattenstånd som uppstått. Flera myndigheter har samverkat och arbetat ihop för att ha en beredskap så att de kan göra insatser där.

Vad gäller skogsbränder, som också nämndes, har vi i dag en avsevärt starkare beredskap för att hantera stora skogsbränder än vad vi hade tidigare. Det är i form av utbildning, utrustning och flygande resurser såsom helikoptrar, som har visat sig fungera väldigt bra.

Det behövs dock också ett långsiktigt klimatanpassningsarbete, som olika myndigheter har ansvar för. Kommuner kan i vissa fall få stöd till det från staten.

Anf. 76 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Herr talman! Efter skogsbränderna fick Sverige en stor insikt om att mer behövde göras. MSB har ökat sina förstärkningsresurser, bland annat med branddepåer och brandsläckningsflygplan. Centerpartiet var först ut av alla partier med att kräva att Sverige skulle köpa in egna plan för att ha en bättre kapacitet. Vi är glada för detta.

Översvämningarna är också en konsekvens av klimatförändringarna. Kommer regeringen att arbeta för att stärka förmågan att hantera översvämningar framöver?

Anf. 77 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! MSB jobbar med att ge förstärkningsresurser vid översvämningar och liknande händelser. Även fler myndigheter är involverade i detta.

Eftersom jag brukar bli KU-anmäld för diskussioner om antal och liknande i debatter vill jag säga att MSB gör en upphandling av möjliga

Kompetensen i religionsfrågor på Sida och UD

Anf. 78 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Låt oss gå över till ett helt annat ämne. Jag har en fråga till biståndsministern.

Enligt regeringen är religions- och övertygelsefriheten prioriterad inom utrikespolitiken. Men vad händer konkret? Det går inte att verka i utvecklingsländer utan kompetens om religionens roll och hur man kan använda religiösa ledare för att få till stånd ett förändringsarbete. I dag saknar Sida verktyg att analysera och hantera religionsfrihetsfrågor i utvecklingssamarbetet. Likaså har UD ingen kontinuerlig kompetensutveckling.

Nyligen träffade jag Svenska missionsrådet som sa att de gärna vill vara med och bidra i arbetet och utbilda både UD och Sida. Det finns säkert också andra organisationer som kan göra detta.

Hur ser biståndsministern på att lyfta upp religionsfrågorna i biståndsarbetet? Hur vill han säkerställa att UD och Sida har den kompetens som behövs?

Anf. 79 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Tack för en viktig fråga! Just i år har vi höjt förvaltningsanslaget för Sida med 150 miljoner kronor. Det är en kraftig ökning, och någon sådan ökning har inte gjorts på över tio år, trots att biståndsanslagen har ökat. Detta innebär att Sida framöver kommer att ha betydligt mer resurser för att anställa människor på marken i olika länder där vi verkar för att ha kompetens att finnas med i de olika program och projekt som vi driver.

Dessutom har vi dragit igång en stor demokratioffensiv som innebär att vi stärker mänskliga rättigheter och demokratiarbetet i alla våra biståndsländer.

Anf. 80 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Jovisst, men Sida har ju inte några verktyg, som jag har förstått det. Jag hör inte att man i den så kallade demokratioffensiven lyfter upp behovet av att adressera religiösa ledare.

Vi vet att över 70 procent av världens befolkning bor i länder där det i samhället finns olika begränsningar för religions- och övertygelsefrihet. Detta skapar spänningar, våld, konflikter, förföljelse och så vidare. Detta är sådant som vi arbetar för att försöka motverka.

Hur ska detta fortsätta, från er sida sett?

Anf. 81 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! I och med att anslaget ökar i år tar det naturligtvis ett antal månader innan Sida börjar anställa och kan genomföra en sådan ganska omfattande förändring. Vi kommer också successivt att stärka arbetet i alla de strategier som vi har och som ligger till grund för vårt internationella biståndsarbete.

Jag ser också att i de våldkonflikter som i dag finns internationellt är religionen ofta en central fråga. Jag håller helt med om att det behövs en förstärkning här.

Den militära närvaron i Östersund

Anf. 82 KALLE OLSSON (S):

Herr talman! Min fråga är riktad till försvarsminister Peter Hultqvist.

Svenskt försvar befinner sig i en fas av tillväxt och kommer så att vara under kommande år. Det är ett viktigt besked. Även om en hel del arbete återstår innan vi här i riksdagen kan fatta ett inriktningsbeslut för perioden 2021–2025 kan vi konstatera att en finansiering finns på plats. Den innebär en mycket kraftig förstärkning av vår försvarsekonomi.

Ett viktigt underlag för kommande beslut är Försvarsberedningens arbete och rapporter. Beredningen konstaterar bland annat att det finns ett antal områden i vårt land som är särskilt viktiga – strategiskt viktiga – i händelse av en kris eller ett krig. Ett sådant utpekade område är min hemstad Östersund, bland annat utifrån dess läge som viktig knutpunkt för de västliga förbindelserna.

Min fråga till försvarsministern är: Hur värderar han behovet av att stärka den militära närvaron runt Östersund och i Jämtlands län?

Anf. 83 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Det är naturligt att frågor som denna kommer upp i en tid då vi ska genomföra försvarsförhandlingar om en framtida inriktningsproposition.

Inför den förra inriktningspropositionen beslutade vi ju att genomföra en satsning på Gotland, baserat på att det inte fanns någon fast militär representation där. Det handlade om att bygga upp en knutpunkt för att kunna gardera sig. På detta sätt kunde man även ge en viktig signal till Baltikum, Finland och det svenska fastlandet. Dominans av Gotland har ju en direkt inverkan på alla dessa områden.

Varje ny enhet som vi bygger upp eller ny geografisk lokalisering som vi gör bör ha en militärstrategisk utgångspunkt. Vad vi har kommit fram till i dessa förhandlingar återstår att se. Det är för tidigt att i dag dra sådana slutsatser. Men jag är väl informerad om alla intressenters olika ambitioner och argument.

Anf. 84 KALLE OLSSON (S):

Herr talman! Tack för svaret! Min fråga speglar förstås det engagemang för försvarets utveckling som är väldigt tydligt i min valkrets. Det är nog också ett uttryck för det som jag uppfattar att försvarsministern betonar i sitt svar, nämligen behovet av att fokusera på de militära behoven och inte låta andra intressen komma i vägen för dem. Det är förstås ett besked som jag och många med mig välkomnar. Jag tackar därför för svaret.

Anf. 85 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Tack så mycket!

Anf. 86 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Herr talman! Den 12 november 2019 gav EU-kommissionen klartecknen för Telia att köpa Bonnier Broadcasting. Från och med den 2 december förra året tog Telia formellt över bolaget.

Affären sätter fingret på några kritiska frågor: mediedominans, statligt behov och statligt ägande. Ett tydligt exempel på detta är hur staten genom affären direkt och indirekt ges kontroll över merparten av all nyhetsförmedling i de nationella etermedierna. En sådan medial dominans brukar när det gäller andra länder rendera debatt i vårt land.

Min fråga går till kultur- och demokratiminister Amanda Lind: Anser ministern att det är problematiskt att staten riskerar att få en dominant ställning på mediemarknaden i och med Telias förvärv av Bonnier Broadcasting?

Anf. 87 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Herr talman! Först och främst vill jag säga att Telias förvärv av Bonnier Broadcasting inte var något som regeringen önskade. Regeringen är heller inte majoritetsägare i Telia.

Mediemångfalden är helt central i regeringens mediepolitik. Jag vill dementera att regeringen på det här sättet skulle skapa sig kontroll över dessa medieaktörer. En fri och oberoende journalistik är helt central. Vad gäller public service har vi väldigt många olika mekanismer för att säkra avståndet från både riksdag och regering. Det gäller även såklart i det här fallet.

Detta är helt centralt. Jag välkomnar att kommissionen gjorde en grundlig analys och genomgång av Teliaaffären utifrån konkurrensituationen. Jag konstaterar också att Telia i samband med förvärvet av Bonnier Broadcasting gjorde vissa åtaganden som innebär att även andra distributörer än Telia ska erbjudas tillgång till TV4 och annat – de betaltjänster och Play-kanaler som ingår i Bonnier Broadcasting. Jag förväntar mig att Telia lever upp till åtagandena om en god konkurrens på svensk tv-marknad.

Anf. 88 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en följdfråga. Hur kommer statsrådet och regeringen att följa upp detta och verka för fri konkurrens på mediemarknaden, så att det inte blir en monopolställning? Den frågan skulle jag gärna vilja ha svar på.

Anf. 89 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Herr talman! Frågor som rör Telia och bolagsstyrning måste riktas till näringsminister Ibrahim Baylan. Men det är klart att jag som ansvarig för mediefrågor värnar en mediemångfald. Det innebär bland annat en fri och oberoende public service. Vi har arbetat för att stärka den lokala journalistiken. Vi har arbetat med mediestödet för att säkra att vi har journalistik i hela landet. Det är klart att jag kommer att fortsätta att följa frågan noggrant.

Anf. 90 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Herr talman! Hemlösheten bland Sveriges äldre ökar. Detta är ett oerhört svek mot de utsatta människor som behöver samhällets omsorg som allra mest. Det är ovärdigt ett välfärdsland som Sverige.

Regeringen har i sitt arbete med samhällsförändringen prioriterat andra individer än dem som byggt upp vår välfärd. Det är verkligen dags att ändra på det nu. Jag vill därför fråga statsrådet Mikael Damberg: Lovar regeringen att inga pensionärer någonsin mer kommer att behöva sluta sina dagar ensamma, övergivna och hemlösa, fullständigt svikna av samhället?

Anf. 91 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag tackar för en viktig fråga om de äldre som har byggt upp vårt samhälle och som förtjänar vår respekt men också vår omsorg på ålderns höst.

Det är viktigt att se att kommunerna har ett bostadsförsörjningsansvar som de ska ta. Det gäller alla invånare, naturligtvis inklusive de äldre. Regeringen har tagit initiativ för att se till att det även byggs bostäder som vanligt folk har råd att bo i, inte minst hyreslägenheter. Detta var tyvärr en av de budgetposter som ströks när M-KD-budgeten fick stöd av Sverigedemokraterna – man strök hela investeringsstödet. Nu är det tillbaka igen med januariavtalsarbetet.

Än så länge har det väl byggts någonstans runt 29 000 lägenheter med pressade hyror, som även kommer äldre till del. Det finns en speciell del som handlar om att man också ska ge stöd till att bygga äldreboende, så att äldre får fler platser att bo på och kan känna sig trygga även på ålderns höst.

Anf. 92 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Herr talman! I Sverigedemokraternas budget valde vi att göra om hela investeringsstödet till ett mer allmänt riktat stöd till kommunerna för att de själva ska kunna avgöra var pengarna bäst hör hemma i just den egna kommunen. Vi har också i vår budget riktat 1 miljard extra till kommunerna vad gäller äldreomsorgen. Vi får väl hoppas att vår budget vinner någon gång i den här kammaren, vilket den ännu inte har gjort.

Anf. 93 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag kan bara konstatera att man strök det investeringsstöd som gick till att bygga hyreslägenheter med pressade hyror, exakt det som många av dem som inte har så feta plånböcker behöver. Nu har vi lagt tillbaka det igen. Tyvärr gjordes det inte med hjälp av Sverigedemokraterna, utan av de fyra partier som samarbetar i samband med januariavtalet. Men jag tror att vi kommer att behöva bygga mer som vanligt folk har råd att efterfråga. Då måste det vara hyreslägenheter som vi väljer att prioritera.

Anf. 94 MARCUS JONSSON (KD):

Herr talman! Min fråga går till kultur- och demokratiministern.

I går kom en rapport från Sveriges kristna råd. Där står det att varannan kristen ungdom upplever sig kränkt för sin tro. Ministern är ansvarig för trossamfundet. I rapporten finns Svenska kyrkan med. Ärkebiskopen kommenterade detta i går i TV4 och sa att det inte finns någon religionsfrihet i Sverige när unga människor behöver gömma sin tro eller blir kränkta i skolan.

Jag skulle vilja fråga statsrådet: Delar ministern ärkebiskopens uppfattning?

Anf. 95 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Herr talman! Jag tackar Marcus Jonsson för att han lyfter fram denna viktiga fråga.

Vi har religionsfrihet i Sverige, och vi ska ha religionsfrihet i Sverige. Därför är det djupt allvarligt att så många svenska kristna ungdomar upplever att de inte kan vara öppna med sin tro. Det är helt förkastligt.

Jag har suttit i samtal med representanter från både kristna samfund och många andra samfund. Även muslimer och judar upplever det här hotet mot sig. Det är djupt allvarligt för vår demokrati att man inte känner att man kan vara den man är utan att utsättas.

Regeringen har ett offensivt arbete för att motverka hot och hat. Det gäller såklart oavsett anledning. Jag menar själv att rätten att uttrycka sin tro och stå för den man är och sin identitet är en mänsklig rättighet. Detta står högt i det arbetet.

Anf. 96 MARCUS JONSSON (KD):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det gläder mig att höra regeringens vilja att stå upp för det här och betoningen på att vi har religionsfrihet i landet.

Men jag skulle vilja fråga ministern om det också finns en insikt hos regeringen om att det förs en politisk diskussion mellan politiska företrädare och opinionsbildare vilken bidrar till en stigmatisering av troende. Tyvärr ser vi hur huvudmän till konfessionella friskolor misstänkliggörs. Ser man det som ett led i att människor känner sig kränkta och utanför och känner att deras tro är misstänkliggjord?

Anf. 97 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Herr talman! Regeringen jobbar med flera saker samtidigt. Vi måste kunna stå upp för religionsfriheten, jobba offensivt mot hot och hat och stå upp för alla människors möjlighet att vara den man är här i Sverige utan att utsättas. Vi jobbar också med frågor som handlar om exempelvis konfessionella friskolor, som är en svår fråga. Elever – människor, barn – ska ha rätt att stå för sin religion och ha tillgång till sin religion, men också såklart stå fria från den och vara fria från att bli otillbörligt påverkade. Det här måste vi stå upp för samtidigt. Religionsfriheten är helt central i Sverige.

Anf. 98 ÅSA KARLSSON (S):

Herr talman! Min fråga går till kultur- och demokratiminister Amanda Lind.

Ett museum är ett forum där dåtid möter nutid, så även i Norrköping, där Stadsmuseet nu visar utställningen *Medlöperi och motstånd – nazismen i Norrköping då och nu*. Denna utställning har blivit mycket uppmärksammas av medier. En anledning är att någon placerat en väska innehållande glasögon, tvålar och en antisemitisk nidsbild utanför entrén – ett tydligt och hotfullt budskap. Men mest omtalad har utställningen blivit för att SD:s ordförande i Norrköping valt att polisanmäla utställningen.

Vad gör kulturministern för att säkra att museerna i framtiden inte ska skrämmas till att bli självcensurerande och därmed inte våga skapa utställningar som skulle kunna uppfattas som provocerande?

Anf. 99 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Herr talman! Jag tackar Åsa Karlsson för frågan. Jag blir såklart oerhört bekymrad över att det finns politiker runt om i Sverige som tyvärr tar alldeles för lätt på principen om armlängds avstånd. Denna princip är helt central, inte minst när det gäller museernas viktiga uppdrag att fungera som fria åsiktsbildare, kulturarvsinstitutioner och kunskapsspridare.

Vi införde en museilag förra mandatperioden som tydliggör att museerna själva ska bestämma över verksamheten, det vill säga att politiker inte ska gå in och fatta beslut som har med verksamhetens innehåll att göra.

Jag som minister kan såklart inte uttala mig om ett enskilt fall och huruvida det var ett brott mot museilagen eller inte. Men när museilagen utmanas är det viktigt att vi diskuterar den. Sveriges museer gör ett enormt arbete med att stötta museihuvudmännen i hur de ska tolka lagen, och jag tror att det fortfarande behövs kunskap. Men detta är en lagstiftning som alla museihuvudmän har att följa i hela landet.

Anf. 100 ÅSA KARLSSON (S):

Herr talman! Ministern nämner i svaret det viktiga begreppet armlängds avstånd. Det är ett motto som vi upprepar om och om igen, för kulturens innehåll ska ju vara självständigt från politisk påverkan. Men hur kan vi säkerställa det?

Anf. 101 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Herr talman! Kulturen har en enorm kraft, och just därför är det så viktigt att den får vara fri och inte riskerar att bli styrd av dem som sitter på den politiska makten och deras specifika ideologi.

Jag och regeringen gav för några månader sedan i uppdrag till Myndigheten för kulturanalys att analysera läget för principen armlängds avstånd och hur den tillämpas, både i kommunerna och nationellt. Det tror jag kommer att ge oss bra kunskap och en bra grund för att fortsätta värna denna viktiga princip framöver.

Anf. 102 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Säkerheten, tryggheten och försvaret i vår del av världen, i det nordatlantiska området, går i praktiken inte att tänka sig utan Storbritannien. Landet är oerhört viktigt för detta område.

Tyvärr är ju Storbritannien sedan den 31 januari inte längre en del av EU. Det innebär att landet inte heller är en del av Lissabonfördragets artikel 42.7 om säkerhet, som innebär att man ger ömsesidigt stöd och hjälp i händelse av olika påfrestningar. Dock kan Storbritannien ge det i egenskap av Natoland – till andra Natoländer.

Detta innebär att Sverige har förlorat en möjlig viktig allierad genom att vi sedan den 31 januari inte har några som helst säkerhetsgarantier med Storbritannien.

Ser försvarsministern detta som ett problem, och har försvarsministern i så fall någon idé om hur det problemet ska åtgärdas?

Anf. 103 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Dagen efter att Storbritannien hade genomfört folkomröstningen om att lämna EU ringde den dåvarande försvarsministern mig och meddelade att oavsett hur det blir med brexit kommer Storbritanniens förpliktelser mot Europa och det samarbete som man har med Sverige att fortsätta.

Vi har ett 54-punktsavtal med Storbritannien, ett av de mest omfattande samarbetsavtalen med något land. Vi är med i den brittiskeledda styrkan JEF. Vi har ett avtal med Storbritannien när det gäller studier av nästa generations stridsflygplan, det vill säga efter 2040. Storbritannien deltar också i övningsverksamheten i vår del av Europa.

Jag anser att vi har en nära vän i Storbritannien och ett omfattande och väl fungerande samarbete som ska fortsätta. Även den nuvarande brittiska försvarsministern är mycket tydlig med just detta.

Regeringens inställning till straffrabatt

Anf. 104 ELLEN JUNTTI (M):

Herr talman! Vi moderater vill ta bort straffrabatten för myndiga personer mellan 18 och 21 år helt och hållet. Vad regeringen vill är mycket oklart.

Efter gängsamtalet presenterade regeringen ett förslag som innebar att rabatten skulle inskränkas marginellt för den som begått grov, upprepad brottslighet. Alla andra skulle även i fortsättningen få rabatten.

I förgår behandlade justitieutskottet ett motionsbetänkande där denna fråga ingick. På sittande möte ändrade sig Socialdemokraterna och Miljöpartiet – de anslöt sig till en reservation från Liberalerna och Centerpartiet som innebär att straffrabatten slopas för alla över 18 år som inte är första-gångsförbrytare.

Bara några timmar senare gick justitieutskottets ordförande Fredrik Lundh Sammeli ut och sa att man inte hade ändrat sin ståndpunkt.

Vad är det egentligen som gäller? Ni hattar lite fram och tillbaka i den här frågan. Vad vill regeringen?

Anf. 105 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Det krävs många olika åtgärder. Det krävs höjda straff för den gängrelaterade brottsligheten. Det krävs en ny ungdomspåföljd som kan riktas mot de ungdomar som är mellan 15 och 17 år, då vi ser att dagens insatser där inte riktigt räcker till. Men det krävs också en förändring av ungdomsrabatten. Alla partier är överens om att dagens reglering inte kan fortsätta.

Jag uppfattar att gårdagens agerande i utskottet ligger helt i linje med vad vi sagt tidigare. Att ta bort hela straffreduktionen, som Moderaterna driver, fick inte stöd i utskottet. Det har regeringen som utgångspunkt när vi jobbar vidare och tar fram vårt förslag inom kort.

Sanering av mark som förgiftats av militärövningar

Anf. 106 MARKUS SELIN (S):

Herr talman! Jag har en fråga till försvarsminister Peter Hultqvist. Den gäller miljögifter och spåren av militär övningsverksamhet i Sverige.

Jag blev glad och hoppfull när jag i nyhetsflödet för ett par veckor sedan fick höra att regeringen ger Försvarsmakten i uppgift att planera och utföra sanering av marker där det kan finnas spår av miljögifter efter militär övningsverksamhet.

Jag tänker särskilt på perfluorerade alkylsyror, även kända som PFAS, som används som en effektiv tillsats i brandskum men för oss människor är giftiga. Där vi har använt brandskum, där finns det kanske PFAS. Dessa kan senare skada djur, natur och oss människor.

Hur går arbetet? Vad har försvarsministern för målbild, och vad ser han för potential i arbetet?

Anf. 107 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Försvarsmakten har i uppgift att ta fram en handlingsplan för områden som förorenats av så kallade högfluorerade ämnen, exempelvis just PFAS, senast den 1 juni 2020. Man ska alltså återkomma med detta i år.

Senast den 22 februari 2021 ska man redovisa vidtagna och planerade åtgärder vad gäller förorenade områden och att hitta effektiva metoder för efterbehandling av förorenade områden.

Det är det arbete som man nu har framför sig och som man har i uppgift att återkomma om.

Statliga medel till ungdomsidrotten

Anf. 108 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till kultur- och demokratiminister Amanda Lind.

Jag blev aktiv i politiken för att jag ville förändra, förbättra och förstås kunna påverka. Vad vi kan påverka i dag leder till förbättringar också i framtiden.

När jag tänker på framtiden tänker jag på våra barn och ungdomar och deras uppväxt, trygghet och mående.

Det finns tre stora bekymmer som jag ser just nu, på tre olika områden. Det är det ökande antalet brott mot unga, den ökande psykiska ohälsan och den ökande barnfetman. Det är tre ganska vitt skilda områden. Hur kan man få ihop detta? Det finns mycket att göra, och det är förstås förebyggande som är det viktigaste.

Herr talman! Jag ser ett viktigt område som sammanför alla dessa frågor, och det är ungdomsidrotten. Vi har tidigare pratat om att den har stor betydelse för hälsan.

Regeringen valde att sänka statsbidraget till just ungdomsidrotten med 20 miljoner. Moderaterna vill i stället höja det med 200 miljoner för att man ska kunna satsa på ungdomsidrott, särskilt i utanförskapsområden. Varför valde man just ungdomsidrotten? Den bidrar till långt mer än själva idrottsutövandet. Det är mycket mer fostran.

Förebyggande åtgärder är ju viktiga. Vill ministern satsa mer på förebyggande, eller anser ministern att man har satsat tillräckligt? Tyvärr ser vi ju att just dessa bekymmer ökar.

Anf. 109 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Herr talman! Det är en stor och viktig fråga som riksdagsledamoten ställer. Vi har en jättestor utmaning på folkhälsosidan i Sverige. Det handlar om att färre rör sig, om mat och kost och om den psykiska ohälsan.

Jag är också ansvarig för ungdomspolitik. Där jobbar vi just nu med en ny ungdomspolitisk skrivelse för riksdagen, där vi ska ta spjörn mot vissa områden där vi behöver fortsätta jobba extra intensivt. Jag ser framför mig att skrivelsen kommer att innehålla ambitioner, målsättningar och åtgärder kopplade till just barns och ungas psykiska hälsa, där rörelse såklart är en viktig del.

Jag har tidigare talat om att vi har infört 100 timmar mer idrott i skolan. Detta är såklart en viktig åtgärd. Regeringen satsade nästan 200 miljoner på idrottsrörelsen förra mandatperioden. Vi genomför insatser för att utveckla våra skolgårdar och våra miljöer för att unga enklare ska kunna röra sig. Det finns många saker vi behöver göra, och jag ser fram emot fortsatta krafttag.

Sexuella trakasserier i Försvarmakten

Anf. 110 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr talman! Under metoo-uppropet gjordes även ett upprop inom försvaret, Giv akt och bit ihop. Försvarmakten bedriver sedan många år ett aktivt arbete för att förbättra attityder och värderingar kopplade till Försvarmaktens värdegrund och kvinnors möjlighet att verka i myndigheten. Ändå kan vi i medierna kontinuerligt läsa om fall efter fall. I november var det exempelvis en officer som kritiserades för sexuella trakasserier och för att på olika sätt ha utnyttjat sin ställning. Trots detta fick han behålla jobbet och ha fortsatt personalansvar.

Jag vill därför ställa en fråga till försvarsministern, herr talman. Det är väldigt mycket fina ord, men fortfarande verkar det på sina håll finnas en ganska stark kultur eftersom det här händer. Vad avser ministern att göra för att detta ska få ett slut? Jag vill gärna slippa höra att det bara är Försvarmaktens ansvar. Försvarsministern är ändå högst ansvarig.

Anf. 111 Förvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Det finns en särskild ordning för hur man styr myndigheter i Sverige och för var gränserna mellan regeringens och myndighetens ansvar går. Det är väldigt viktigt att denna ordning upprätthålls så att vi får vettiga ansvarsförhållanden. Annars riskerar också berörd minister att bli KU-anmäld.

När det gäller vårt sätt att agera handlar det om att reglera detta via regleringsbrev. Det har också tagits upp i många diskussioner med Försvarsmakten. Jag vet att Försvarsmaktens ledning prioriterar detta och har som en viktig målsättning att bearbeta attityder inom Försvarsmakten samt att detta är något som man tar på allvar.

Jag har själv ett antal gånger talat med ÖB om dessa frågor. Det finns ingen oenighet om detta på ledningsnivå. Däremot uppstår fall från tid till annan. Jag vet att man bearbetar detta inom Försvarsmakten och att man inte accepterar det hela.

Frågestunden var härmed avslutad.

Svar på interpellation

§ 10 Svar på interpellation 2019/20:261 om Sveriges export- och investeringsstrategi

Anf. 112 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Herr talman! Tobias Andersson har i ljuset av den nya export- och investeringsstrategin och regeringens ambition att vara pådrivande för en fri och rättvis internationell handel frågat mig hur regeringen ämnar agera för att påverka Kina i den riktningen, såväl i arbetet inom multilaterala organisationer likt WTO som i bilaterala och diplomatiska samtal.

Jag vill inleda med att instämma i Tobias Anderssons bild av att Kinas agerande i dag utmanar det internationella handelssystemet. Det förekommer exempelvis en betydande statlig inblandning i den kinesiska ekonomin, och det finns problem med brist på transparens och otillräckligt skydd för immateriella rättigheter.

Dessa utmaningar har också redan framhållits i regeringens skrivelse *Arbetet i frågor som rör Kina* (2018/19:18), som debatterades här i riksdagen i december. Skrivelsen utgör det första tillfälle då en svensk regering har lagt fram ett samlat förhållningssätt i fråga om Kina. Att vi har lagt fram skrivelsen är ett uttryck för den vikt regeringen fäster vid Sveriges förbindelser med Kina och vad Kinas framväxt betyder för oss.

Som vi påpekar i skrivelsen vill vi från regeringens sida utveckla handeln med Kina. Samtidigt är respekten för det multilaterala handelssystemet i WTO grundläggande för Sveriges och EU:s handelspolitik. Att vi har ett fungerande handelssystem är över huvud taget grundläggande för Sverige som handelsberoende land.

Regeringen stöder därför EU:s strävan att modernisera WTO. För detta krävs att samtliga WTO-medlemmar, bland dem Kina, engageras i processen. Regeringen kommer därför att vara pådrivande för att EU och likasinnade ska engagera Kina i reformeringen av WTO.

När det gäller statusen som utvecklingsland brukar man inom WTO tala om särskild och differentierad behandling, och det är regeringens be-

dömning att Kinas användning av särskild och differentierad behandling måste anpassas bättre till landets utvecklingsnivå.

Vi ser också att systemet med särskild och differentierad behandling behöver reformeras av flera skäl. Utvecklade länder ska inte kunna utnyttja systemet på ett orättfärdigt sätt, men samtidigt måste självfallet de behov som länder med en låg utvecklingsgrad har beaktas. Kina är en viktig aktör i denna process, men det gäller att finna ett system som är rimligt för WTO:s samtliga medlemsstater.

Inom ramen för EU:s marknadstillträdesstrategi arbetar regeringen löpande med att identifiera och undanröja handelshinder för svenska företag i andra länder, inklusive Kina. Regeringen stöder även att EU inom ramen för WTO:s reguljära kommittéarbete konsekvent bevakar viktiga handelspartners, särskilt Kinas, efterlevnad av reglerna och använder sig av WTO:s tvistlösning när det är påkallat. För att detta arbete ska fungera är det avgörande att man finner en lösning vad gäller WTO:s överprövningsorgan. Även här är dialog med Kina viktigt.

Med detta sagt finns det många inslag i Kinas ekonomiska politik som ännu inte regleras av WTO-avtal eller något annat avtal som EU har med Kina. Därför är det viktigt att vi driver på för att EU exempelvis ska färdigställa ett avtal om investeringar med Kina. Ett sådant avtal bör även innehålla regler om statligt ägda företag. Därtill verkar Sverige och EU aktivt för att engagera Kina i ett konstruktivt samarbete i den internationella arbetsgruppen för exportkrediter.

Regeringen lyfter konsekvent dessa utmaningar i den bilaterala dialogen med kinesiska företrädare på olika nivåer.

Anf. 113 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Jag vill tacka för svaret från statsrådet Anna Hallberg.

Inledningsvis vill jag uttrycka uppskattning för att Anna Hallberg och därmed regeringen tycks dela min och Sverigedemokraternas uppfattning att Kina utmanar det internationella handelssystemet. Själv är jag redo att gå så långt som till att säga att om Kina tillåts fortsätta riskerar vi att hamna i en situation där de inte bara utmanar utan även riskerar att radera det internationella handelssystemet.

Jag uppmärksammade även att Anna Hallberg i samband med mötet med ett par av sina europeiska motparter nu i veckan gav uttryck för vikten av att lyssna på den kritik som USA återkommande lyft mot Världshandelsorganisationen. Det gäller inte minst möjligheten att definiera sig själv som utvecklingsekonomi, vilket frågeställningen i denna interpellation delvis berör.

Samtidigt kan konstateras att Anna Hallberg inte ger ett tydligt svar på frågeställningarna i min interpellation. Statsrådet nämner att systemet behöver förändras men undviker att svart på vitt påpeka att definitionen av Kina i WTO-sammanhang per se borde förändras.

Herr talman! Statsrådet får gärna utveckla sin ställning i den frågan i sitt nästkommande inlägg.

Jag vill dock i detta inlägg också beröra att Anna Hallberg i sitt initiala svar förtydligade regeringens önskan om att utveckla handeln med Kina, vilket tidigare har framförts bland annat i skrivelsen om arbetet i frågor som rör Kina.

Prot. 2019/20:78

20 februari

Svar på interpellation

Sverigedemokraterna ser naturligtvis inga problem med detta så länge handeln äger rum på rättvisa villkor. Dessvärre går det inte att påstå att så är fallet i dag. Av den anledningen finner jag det bekymmersamt att regeringen i export- och investeringsstrategin har som en av fem huvudmålsättningar att öka utländska investeringar i Sverige, helt utan att en klok lagstiftning finns på plats för att kontrollera de säkerhetspolitiska aspekterna eller för att garantera att inte kinesiska staten genom diverse direkt eller indirekt statliga bolag konkurrerar ut svenska aktörer på osjysta villkor.

Detta är aktuellt inte minst mot bakgrund av Totalförsvarets forskningsinstitutets kartläggning av kinesiska bolagsförvärv i Sverige. I denna beskrevs ett tydligt mönster då de förvärvade bolagens verksamhetsområden stämde väl överens med de områden som den kinesiska regimen uttalat som viktiga i sina stormaktsambitioner.

Givet denna uppenbara problematik finner jag det märkligt att i export- och investeringsstrategin ha en tydligt uttalad ambition om ytterligare utländska investeringar när man vet med sig att ingen klok kontroll sker på området. Det minsta man kan begära är att regeringen åtminstone hade problematiserat detta i export- och investeringsstrategin. Det kanske statsrådet kan göra i den här interpellationsdebatten?

Regeringen har förvisso tillsatt en utredning, men den ska först i november 2021 lämna förslag på hur ett svenskt system för granskning av utländska direktinvesteringar inom skyddsvärda områden skulle kunna se ut. Med anledning av detta skulle jag vilja fråga statsrådet om hon ser en risk med att vi tills vidare inte har en adekvat lagstiftning på plats för att granska och begränsa utländska direktinvesteringar i de fall dessa skulle kunna vara av problematisk karaktär.

Anf. 114 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Herr talman! I den nya export- och investeringsstrategin redogör vi för synen på det globala handelssystemet. Jag kan börja på det området. Vår prioritet är att främja och vara en stark röst för fri, rättvis och hållbar världshandel. Det var också därför jag sammankallade ett antal likasinnade länder här i veckan, som Tobias Andersson nämnde.

Vi kan se på Kina i det sammanhanget. I skrivelsen om arbetet med frågor som rör Kina – vi välkomnar också riksdagens enighet om den skrivelsen – har vi också beskrivit hur vi avser att arbeta inom EU med handelspolitik gentemot Kina. Det är här som på så många andra områden viktigt att vi samlar EU och försöker vara en stark röst. Vi blir så mycket starkare om vi gör det tillsammans i EU och också har en handelspolitik som vi kan samlas kring.

I det regelbaserade handelssystemet är WTO en bas och en central utgångspunkt. Kinas efterlevnad av WTO:s regelverk är av särskild vikt. När det gäller en så stor ekonomi som Kina är det för tilltron till hela det globala handelssystemet av särskild vikt att man också efterlever WTO:s regelverk. Därför måste vi engagera Kina i WTO-arbetet och den nödvändiga reformering och modernisering av WTO som måste ske.

Kina brister. Där är vi överens med USA, och jag tror att jag också är överens med Tobias Andersson här. Det finns brister i transparens vad gäller att anmäla sina subventioner enligt WTO:s subventionsavtal. Det har vid flera tillfällen tagits upp av EU. WTO-sekretariatet har också noterat

brister när det gäller Kinas anmälningar av jordbruksstöd, statshandelsföretag och så vidare.

EU har lagt fram ett antal förslag till WTO om hur regelverket och efterlevnaden ska kunna stärkas.

Jag vill också ta upp ett annat område som är viktigt och som kommenteras i export- och investeringsstrategin, och det är exportkreditinstrumenten. Det är ett oerhört viktigt verktyg och konkurrensmedel. Där kan man också ifrågasätta Kinas efterlevnad av WTO-regelverket. Det finns alltså ett antal områden där jag inte vill backa från att problematisera Kinas efterlevnad.

Vad gör vi då från Sveriges sida? Vi har ju under en längre tid arbetat för att få Kina att engagera sig i den internationella gruppen, till exempel för exportkrediter men också generellt för reformeringen av WTO. Vi har varit särskilt pådrivande, inte minst jag själv som handelsminister, i diskussionen om WTO:s system för särskild och differentierad behandling av utvecklingsländer som Tobias Andersson tar upp.

Vi har verkligen varit pådrivande där och tog senast i veckan upp hur vi ska kunna reformera detta. Sverige har dessutom finansierat en studie på området för att kunna hitta en väg framåt. Det är en känslig och svår fråga, och den berör också många utvecklingsländer som har behov av denna definition.

Även om denna studie inte specifikt berör Kina är det självklart Kinas skyldigheter enligt undantaget, och deras rättigheter och skyldigheter är en viktig del av diskussionen. Man ska absolut kunna resonera också om Kinas användning av denna särskilda och differentierade behandling. Den måste anpassas till dagens utvecklingsnivå i Kina. Där är vi helt överens.

Samtidigt ska man komma ihåg att vi inte bara kan lita på WTO. WTO reglerar långt ifrån allt som kan påverka internationell handel och konkurrens, och det är många delar i Kinas ekonomiska politik som regleras utanför WTO. Därför är det viktigt att EU driver på i ett antal frågor, bland annat investeringsavtal. Jag kommer inte att hinna gå in på detta i det här inlägget, men jag kommer tillbaka till detta med investeringar, för det är väldigt viktigt att kunna hålla balansen mellan utländska investeringar och våra säkerhetsaspekter.

Anf. 115 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Jag kan konstatera att ministern och jag i mångt och mycket delar synen på global handel och vikten av reformation av WTO. Jag ser också fram emot handelsministerns svar om direktinvesteringar. Jag väljer att inte fortsätta på den kulan nu utan ger ministern möjlighet att utveckla detta vid ett senare tillfälle.

I stället tänkte jag beröra en annan del av export- och investeringsstrategin. Under målsättning 2, Fler små och medelstora företag ska exportera, skriver regeringen följande:

”Mångfald i arbetskraften har betydelse för internationaliseringen av svenska företag. Många utrikesfödda företagare har nätverk, kontakter och kunskap i sina hemländer. Dessa utgör en resurs för exportsatsningar och bör tas tillvara.”

Detta är en formulering som är värd att granska. Det säger sig självt att handel och ekonomiskt utbyte följer i kölvattnet av mänsklig förflyttning.

Prot. 2019/20:78

20 februari

Svar på interpellation

Nyanlända kanske importerar viss mat från sina hemländer, och pengar skickas hem och så vidare.

Man kan även tänka sig att några upprättat verksamheter i Sverige vilka inriktar sig specifikt på att bedriva någon form av handel med parter i hemlandet. Detta är självklart bra i den mån det sker, men att det skulle utgöra en resurs för exportsatsningar, som regeringen menar, ställer jag mig något kritisk till.

Med detta sagt är det inte omöjligt att regeringen har kunnat urskilja någon form av korrelationssamband mellan handel och invandring och, enligt min mening, felaktigt tolkat detta kausalt.

Förmodligen har regeringen sett att den svenska exporten till stater som USA, Kina och Indien är förhållandevis stor, samtidigt som andelen uppehållstillstånd tilldelade medborgare från dessa stater är hög. Indien var till exempel den grupp som tilldelades flest svenska uppehållstillstånd under 2019, och både Kina och USA återfinns bland topp 15.

Efter denna observation har regeringen kanske dragit en slutsats utan att granska siffrorna noggrannare och utan att utesluta övriga variabler.

Andra faktorer i sammanhanget skulle ju kunna vara att USA, Indien och Kina tillhör de största ekonomierna i världen och att det länge har funnits djupgående affärsmässiga relationer mellan våra stater. I min mening är det avsevärt mer sannolikt att handelsutbytet har genererat migrationen från dessa stater än det omvända förhållandet.

Det går naturligtvis att ytterligare motbevisa regeringens tes. Utöver kineser och indier återfanns medborgare från följande stater på topp-tio-listan över beviljade uppehållstillstånd under 2019: Syrien, Afghanistan, Thailand, Pakistan, Eritrea, Irak, Iran och Turkiet. Bland dessa återfinns endast Turkiet bland Sveriges 30 största handelspartner sett till exporten år 2019. Andelen av Sveriges varuexport som går till dessa åtta stater uppgår till ungefär 1,3 procent. Subtraherar man Turkiet från ekvationen är vi nere på runt en halv procent av den totala varuexporten.

Samtidigt utgör enbart Tyskland och Norge själva över 21 procent av vår varuexport, trots att de hamnar på plats 103 respektive 163 sett till antalet utdelade uppehållstillstånd under 2019.

Herr talman! Detta är förhoppningsvis inte okända siffror och förhållanden för Sveriges handelsminister. Därför ställer jag mig frågande till den skrivning i export- och investeringsstrategin som indikerar att invandring genererar export. Jag vill gärna att Anna Hallberg förtydligar vad regeringen åsyftar med detta och bemöter de sakförhållanden jag belyst.

Anf. 116 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Herr talman! Jag börjar med att kommentera frågeställningen om kinesiska direktinvesteringar i Sverige. Jag vill börja med att säga att Sverige har en öppen ekonomi och stark betoning på frihandel. Det har jag betonat tidigare. I detta ligger också att bejaka värdet av utländska investeringar i Sverige.

Det är oerhört viktigt för att hela Sverige ska leva och för att vi ska få fler jobb i Sverige och också att vi ska attrahera kapital och kompetens till hela landet. Jag hoppas att det finns ett brett stöd för det synsättet i riksdagen.

Med det sagt får vi inte vara naiva. Vi måste balansera viljan att attrahera investeringar och talanger med en säkerhetsaspekt på området. Det gäller inte bara Kina, som vi diskuterar här i dag, utan det gäller alla länder och alla investeringar. Vi är naturligtvis medvetna från regeringens sida om säkerhetsproblem som kan uppstå vid förvärv, framför allt förvärv av känslig infrastruktur och känsliga teknologier.

På EU-nivå har en förordning nu förhandlats fram om att inrätta en ram för granskning av utländska direktinvesteringar, och förordningen ska börja tillämpas i oktober i år, 2020. Vi ställer oss från regeringens sida positiva till den förordningen. Detta klargör också medlemsstaternas rätt att införa nationella granskningsmekanismer enligt WTO:s regelverk.

Vi ser också nyttan inom EU av att utbyta information om investeringar i känslig infrastruktur och teknologi. Här är EU återigen centralt.

Som Tobias Andersson nämnde gav regeringen i augusti förra året Sten Heckscher i uppdrag att lämna förslag om hur ett specifikt svenskt system för granskning av utländska direktinvesteringar i skyddsvärda områden ska kunna utformas.

Vi kan då gå till frågan om handel med hemlandet, om vi uttrycker oss så. Antalet beviljade uppehållstillstånd för personer från ett antal nu nämnda länder är ju inte ett resultat av den migrationspolitik vi har haft utifrån att det ska vara exportmöjligheter. Det är en helt annan drivkraft eller ett helt annat synsätt som har gjort att ett antal personer från länder som vi normalt inte har, och tidigare kanske inte har haft, en omfattande handel med har beviljats uppehållstillstånd i Sverige.

Vad jag menar, som handelsminister och utifrån min erfarenhet från mitt tidigare yrkesliv, är att det finns fantastiska möjligheter att använda de kulturella kunskaperna och de broar som vi kan bygga för att handla med andra länder, i den mån det är möjligt och i den mån det i den politiska kontexten är möjligt.

Jag ser en fantastisk möjlighet med de nyanlända i Sverige. De kan användas i ett handelsfrämjande syfte. Man ska komma ihåg att det främsta tillväxthindret för svenska företag i dag är bristen på kompetens och talang. Det är därför ingen slump att de länder som nämndes ligger högt på listan över beviljade uppehållstillstånd. Vi behöver nämligen den kompetensen. Men sedan finns det andra uppehållstillstånd som inte i första hand har beviljats av kompetensskäl utan av helt andra skäl, nämligen skyddsskäl, som vi mycket väl känner till. De personerna ska vi ändå kunna ha nytta av i Sverige. De har en kulturell kunskap och en kunskap om sina hemländer. Det vore rent felaktigt om vi inte skulle använda oss av det i vår handels- och främjandepolitik.

Anf. 117 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Jag tackar åter för svaret från handelsministern. Jag kan bara hålla tummarna för att vi ska få en välfungerande mekanism för att granska utländska direktinvesteringar i Sverige – för att avsluta debatten på det området.

Jag återkommer till skrivningen i export- och investeringsstrategin. Där säger man uttryckligen att dessa personer utgör en resurs för export-satsningar och bör tas till vara. Och handelsministern själv uttrycker att det är en fantastisk möjlighet, givet alla nyanlända i Sverige.

Samtidigt kan i alla fall inte jag urskilja någon form av rörelse. Vi har haft nyanlända under många år, och jag har inte kunnat se att vi avsevärt har stärkt vår handel med eller vår export till de berörda staterna. Men regeringen hävdar detta. Om regeringen inte hade upplevt ett sådant samband hade man rimligtvis inte lyft in detta i det strategiska dokument som ska vara vägledande för svensk handelspolitik. Därför finner jag det direkt anmärkningsvärt att handelsministern inte kan förtydliga och förklara ett i sammanhanget någorlunda kontroversiellt påstående.

När jag kollar igenom SCB:s siffror för svensk export och de samlade siffrorna över beviljade uppehållstillstånd kan jag inte urskilja något tydligt samband. Och i den mån det skulle återfinnas bedömer jag att det är allt annat än kausalt.

Herr talman! Här har handelsministern inte kunnat motbevisa mig, och det leder väl till min slutgiltiga fråga. Regeringen har ändå valt att lyfta in detta. Man ser det som centralt i sin export- och investeringspolitik. Då är frågan varför man lyfter in en sådan formulering i export- och investeringsstrategin om man inte har, enligt mig, ett rimligt underlag som bekräftar påståendet. Det har inte framkommit i debatten här.

Anf. 118 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Herr talman! Vi började med att prata om Kina. Det känns som att vi är ganska överens om att det finns utmaningar och stora möjligheter vad gäller Kina och att Sverige ska vara en stark röst för att upprätthålla det globala handelssystemet och att vi ska få med Kina i den dialogen. Vi är också överens om att vi behöver ha en balans mellan investeringsfrämjande och ett säkerhetstänk kring våra investeringar.

Jag återkommer till att det i mitt tycke vore mycket olyckligt om vi inte skulle använda de fantastiska resurserna och den kunskap som finns om andra länders handelskultur. Det handlar om möjligheter att exportera till andra länder och om det entreprenörskap som har kommit in med en stor del av de nyanlända i Sverige under de senaste åren. Jag är övertygad om att vi kan ha stor nytta av detta i vårt handelsfrämjande på exportsidan men också när det gäller att förstå hur vi ska kunna locka investeringar till Sverige i högre utsträckning, som vi så väl behöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Redogörelser

2019/20:NSÖ1 Verksamhetsredogörelse för Nämnden för prövning av statsråds och statssekreterares övergångsrestriktioner (Karensnämnden) 2019

2019/20:RS1 Riksdagsförvaltningens årsredovisning för verksamhetsåret 2019

2019/20:RS3 Redogörelse för verksamheten inom Interparlamentariska unionen (IPU) och den svenska delegationens arbete under 2019

2019/20:RS4 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till riksdagsstyrelsen

Motioner
med anledning av prop. 2019/20:74 Genomförande av EU:s direktiv om
automatiskt utbyte av upplysningar som rör rapporteringspliktiga grän-
söverskridande arrangemang
2019/20:3492 av Tony Haddou m.fl. (V)

Prot. 2019/20:78
20 februari
-----

med anledning av prop. 2019/20:79 Presentation av betalningssätt vid
marknadsföring av betaltjänster online
2019/20:3493 av Mats Persson m.fl. (L)
2019/20:3494 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M)

§ 12 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 19 februari

2019/20:345 Jämställda löner

av *Amineh Kakabaveh* (-)
till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2019/20:346 Uteblivna rapporter gällande beställaransvar

av *Thomas Morell* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:347 Ökad delaktighet i arbetet för en bättre arbetsmiljö

av *Magnus Persson* (SD)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:348 Sveriges arkivpolitik

av *Aron Emilsson* (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 19 februari

2019/20:979 Satsningen på miljöbilar

av *Helena Antoni* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:980 RUT-avdraget

av *Tony Haddou* (V)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:981 Länsstyrelsernas regeltillämpning

av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Lena Micko (S)

2019/20:982 En modernare adoptionslagstiftning

av *Cecilie Tenfjord Toftby* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:983 Komplettering av remissvar

av *Per Söderlund* (SD)
till statsrådet *Mikael Damberg* (S)

2019/20:984 Straffrabatt för unga

av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2019/20:985 Nationella läkemedelslistans genomförande

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:986 Brister i tillämpningen av yrkeskvalifikationsdirektivet

av *Lars Püss* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:987 Införande av gårdsförsäljning

av *Åsa Coenraads* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:988 Falsa yrkeslegitimationer

av *Lars Püss* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:989 IS-återvändares brottslighet

av *Markus Wiechel* (SD)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2019/20:990 Svart adresshandel

av *Mikael Eskilander* (SD)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2019/20:991 Nordisk handlingsplan för friluftslivet

av *Cassandra Sundin* (SD)
till kultur- och demokratiminister *Amanda Lind* (MP)

2019/20:992 Utredningen om faderskap och föräldraskap

av *Jon Thorbjörnson* (V)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2019/20:993 Nationellt bibliotekskort

av *Lars Mejern Larsson* (S)
till kultur- och demokratiminister *Amanda Lind* (MP)

§ 14 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 19 februari

2019/20:907 Motverkande av antisemitism samt främjande av judiskt liv

av *Marcus Jonsson* (KD)
till kultur- och demokratiminister *Amanda Lind* (MP)

2019/20:911 Kvinnofientligt lagförslag i Turkiet

av *Amineh Kakabaveh* (-)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2019/20:912 Turkiets användning av vit fosfor

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2019/20:918 Ersättning för digitala brevlådor

av *Maria Stockhaus* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:916 Bilpooler och biluthyrning

av *Maria Stockhaus* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2019/20:919 Fusk med kosttillskott

av *Saila Quicklund* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:920 Smyghöjning av priser

av *Angelica Lundberg* (SD)
till statsrådet Lena Micko (S)

2019/20:921 Riksarkivets kontor i Ramsele

av *Jörgen Berglund* (M)
till statsrådet Lena Micko (S)

2019/20:923 Personalliggare

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:925 Långa handläggningstider hos Jordbruksverket

av *Lotta Olsson* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:926 Kombination av gymnasieutbildning och elitsatsning på idrott

av *Lars Püss* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:929 Skolans värdegrund och barns utsatthet

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:931 Unrwas skolmaterial

av *Magdalena Schröder* (M)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2019/20:932 Sveriges livsmedelsstrategi

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:933 Skatteplanering i kommunala bostadsbolag

av *Ulla Andersson* (V)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:934 Kvinno- och tjejjourers framtida finansiering

av *Maj Karlsson* (V)
till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2019/20:936 Ambassaders omvärldsbevakning

av *Sven-Olof Sällström* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:942 Granskning och revision av bistånd

av *Magdalena Schröder* (M)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2019/20:941 Statlig närvaro i hela landet

av *Emilia Töyrä* (S)
till statsrådet Lena Micko (S)

Prot. 2019/20:78
20 februari

2019/20:943 Coronavirusets konsekvenser för handeln

av *Hans Rothenberg* (M)
till statsrådet *Anna Hallberg* (S)

2019/20:946 Stöd till punktskriftsläsande elever

av *Roger Haddad* (L)
till utbildningsminister *Anna Ekström* (S)

2019/20:948 Regeringens aviserade utredning om tillståndsprocesser för nya gruvor

av *Lars Hjälmered* (M)
till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)

2019/20:950 Sveaskog och gröna obligationer

av *Elin Segerlind* (V)
till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)

2019/20:951 Svenska fjällkors framtid

av *Solveig Zander* (C)
till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2019/20:952 Statens kvarvarande innehav i SAS

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 15.26.

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.54 och
av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om ersättare.....	1
§ 3 Anmälan om faktapromemoria	1
§ 4 Svar på interpellation 2019/20:289 om behoven av polisiär kontroll av olaglig taxitrafik	1
Anf. 1 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	1
Anf. 2 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	2
Anf. 3 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	3
Anf. 4 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	4
Anf. 5 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	5
Anf. 6 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	5
Anf. 7 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	6
§ 5 Svar på interpellation 2019/20:300 om bistånd som styrmedel för stärkt återvändande	6
Anf. 8 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	6
Anf. 9 MARIA MALMER STENERGARD (M).....	7
Anf. 10 MAGDALENA SCHRÖDER (M).....	8
Anf. 11 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	9
Anf. 12 MARIA MALMER STENERGARD (M).....	10
Anf. 13 MAGDALENA SCHRÖDER (M).....	11
Anf. 14 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	12
Anf. 15 MARIA MALMER STENERGARD (M).....	12
Anf. 16 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	13
§ 6 Svar på interpellation 2019/20:319 om demokratioffensiven	13
Anf. 17 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	13
Anf. 18 LUDVIG ASPLING (SD).....	15
Anf. 19 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	16
Anf. 20 LUDVIG ASPLING (SD).....	17
Anf. 21 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	18
Anf. 22 LUDVIG ASPLING (SD).....	19
Anf. 23 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	19
§ 7 Svar på interpellation 2019/20:320 om statens idrottspolitiska mål.....	20
Anf. 24 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	20
Anf. 25 SAILA QUICKKLUND (M).....	20
Anf. 26 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	21
Anf. 27 SAILA QUICKKLUND (M).....	22
Anf. 28 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	23
Anf. 29 SAILA QUICKKLUND (M).....	24
Anf. 30 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	25
§ 8 Svar på interpellation 2019/20:191 om EU:s exportförbud för snus.....	26

Anf. 31 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	26
Anf. 32 DAVID JOSEFSSON (M)	27
Anf. 33 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	28
Anf. 34 DAVID JOSEFSSON (M)	29
Anf. 35 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	29
Anf. 36 DAVID JOSEFSSON (M)	30
Anf. 37 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	31
Ajournering	31
Återupptaget sammanträde	31
§ 9 Frågestund	32
Anf. 38 TALMANNEN	32
<i>Försvarsberedningen som forum för förhandling</i>	32
Anf. 39 PÅL JONSON (M).....	32
Anf. 40 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	32
Anf. 41 PÅL JONSON (M).....	32
Anf. 42 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	33
<i>Utvisning av kriminella</i>	33
Anf. 43 KATJA NYBERG (SD).....	33
Anf. 44 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	33
Anf. 45 KATJA NYBERG (SD).....	34
Anf. 46 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	34
<i>Flickors idrottande</i>	34
Anf. 47 HELENA VILHELMSSON (C)	34
Anf. 48 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	34
Anf. 49 HELENA VILHELMSSON (C)	35
Anf. 50 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	35
<i>Ungdomsrån och skattesänkningar</i>	35
Anf. 51 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	35
Anf. 52 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	36
Anf. 53 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	36
Anf. 54 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	36
<i>Straffrabatt för unga</i>	36
Anf. 55 JOHAN PEHRSON (L)	36
Anf. 56 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	37
Anf. 57 JOHAN PEHRSON (L)	37
Anf. 58 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	37
<i>Resultatet av Operation Rimfrost</i>	37
Anf. 59 HILLEVI LARSSON (S).....	37
Anf. 60 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	38
Anf. 61 HILLEVI LARSSON (S).....	38
Anf. 62 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	38
<i>En samisk sanningskommission</i>	39
Anf. 63 CAMILLA HANSÉN (MP).....	39
Anf. 64 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	39
Anf. 65 CAMILLA HANSÉN (MP).....	39
<i>Finansieringen av det civila försvaret</i>	39
Anf. 66 AMIR ADAN (M)	39

Anf. 67 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	40
Anf. 68 AMIR ADAN (M).....	40
Anf. 69 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	40
<i>Påföljderna för grova våldsbrott</i>	40
Anf. 70 HENRIK VINGE (SD).....	40
Anf. 71 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	41
Anf. 72 HENRIK VINGE (SD).....	41
Anf. 73 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	41
<i>Extrem väderlek och klimatanpassningar</i>	42
Anf. 74 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	42
Anf. 75 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	42
Anf. 76 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	42
Anf. 77 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	42
<i>Kompetensen i religionsfrågor på Sida och UD</i>	43
Anf. 78 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	43
Anf. 79 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	43
Anf. 80 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	43
Anf. 81 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	43
<i>Den militära närvaron i Östersund</i>	44
Anf. 82 KALLE OLSSON (S)	44
Anf. 83 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	44
Anf. 84 KALLE OLSSON (S)	44
Anf. 85 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	44
<i>Statligt ägande av medieföretag</i>	45
Anf. 86 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	45
Anf. 87 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	45
Anf. 88 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	45
Anf. 89 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	45
<i>Hemlöshet bland äldre</i>	46
Anf. 90 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD).....	46
Anf. 91 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	46
Anf. 92 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD).....	46
Anf. 93 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	46
<i>Kränkningar av religiösa ungdomar</i>	47
Anf. 94 MARCUS JONSSON (KD)	47
Anf. 95 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	47
Anf. 96 MARCUS JONSSON (KD)	47
Anf. 97 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	47
<i>Museernas oberoende</i>	48
Anf. 98 ÅSA KARLSSON (S).....	48
Anf. 99 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	48
Anf. 100 ÅSA KARLSSON (S).....	48

Anf. 101 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	48
<i>Sveriges framtida säkerhetspolitiska relation till Storbritannien</i>	49
Anf. 102 HANS WALLMARK (M)	49
Anf. 103 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	49
<i>Regeringens inställning till straffrabatt</i>	49
Anf. 104 ELLEN JUNTTI (M)	49
Anf. 105 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	50
<i>Sanering av mark som förgiftats av militärövningar</i>	50
Anf. 106 MARKUS SELIN (S)	50
Anf. 107 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	50
<i>Statliga medel till ungdomsidrotten</i>	50
Anf. 108 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	50
Anf. 109 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	51
<i>Sexuella trakasserier i Försvarsmakten</i>	51
Anf. 110 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	51
Anf. 111 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	52
§ 10 Svar på interpellation 2019/20:261 om Sveriges export- och investeringsstrategi	52
Anf. 112 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	52
Anf. 113 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	53
Anf. 114 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	54
Anf. 115 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	55
Anf. 116 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	56
Anf. 117 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	57
Anf. 118 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	58
§ 11 Bordläggning	58
§ 12 Anmälan om interpellationer	59
§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar	59
§ 14 Anmälan om skriftliga svar på frågor	60
§ 15 Kammaren åtskildes kl. 15.26.	62